

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 20-21 kwietnia 2016 roku na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonym w ramach obszarów: nauk społecznych oraz nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej o profilu ogólnoakademickim na poziomie studiów pierwszego stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Wanda Gaczek - ekspert PKA
- prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – ekspert PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- Dawid Kolenda – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Wizytacja w Instytucie Nauk Społecznych Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie na kierunku *turystyka i rekreacja* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci. Ostatnia ocena programowa na tym kierunku odbyła się w roku 2010 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała PKA Nr 770/2010 z dnia 8 lipca 2010 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z procedurą oceny obowiązującą Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Zespół Oceniający odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Instytutu, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, przedstawicielem Biura Karier, przedstawicielami Kół Naukowych, z osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW
STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	W pełni	Znacząco	Częściowo	Niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy			X		
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

<p>1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.</p> <p><i>1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*</i></p> <p><i>1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.</i></p> <p><i>1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.</i></p> <p><i>1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz</i></p>
---

kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednio wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia

na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena kryterium 1 – **w pełni**

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

1.1

Uczelnia Warszawska im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie jest niepubliczną szkołą wyższą powstałą w 1997 r. Kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja uruchomiono na mocy decyzji MNiSW nr DSW-3-4003/172/EK/Rej.106/06, data wydania decyzji: 27.06.2006 r. Aktualna misja i strategia Uczelni Warszawskiej przyjęta została uchwałą Senatu 19/2011 z dnia 12 października 2011.

Misją Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie jest tworzenie dogodnych szans kariery dla wszystkich aktywnych studentów – zdolniejszych i mniej zdolnych, bogatszych i mniej zamożnych. Zadaniem priorytetowym jest umożliwienie młodzieży o niższych dochodach uzyskania wyższego wykształcenia. Misja UWMSC przejawia się w dążeniu do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia oraz możliwie jak najlepszej weryfikacji jego efektów. Ważnym zadaniem jest promowanie aktywnych postaw, docenianie ambicji, pomysłowości i pracowitości wśród studentów i kadry naukowo-dydaktycznej. Nie mniej istotna jest dbałość o wysokie standardy etyczne oraz zapewnienie przyjaznej atmosfery w Uczelni umożliwiającej kształtowanie dobrej współpracy nauczycieli akademickich i studentów.

Strategia UWMSC uwzględnia cele mieszczące się w różnych obszarach działania Uczelni. Dotyczą one przede wszystkim procesu kształcenia, działalności naukowej, spraw studenckich, współpracy międzynarodowej, rozwoju infrastruktury oraz kwestii związanych z finansowaniem i zarządzaniem Uczelnią. Strategia UWMSC jest ściśle powiązana z misją Uczelni.

W strategii sformułowano 6 celów ogólnych, 11 celów w zakresie kształcenia, 8 celów w zakresie nauki oraz 6 celów w zakresie współpracy międzynarodowej.

W procesie kształtowania koncepcji kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja uczestniczą również interesariusze zewnętrzni, co pozwala na wspólną analizę treści i sposobów kształcenia studentów.

W procesie określania koncepcji, celów i efektów kształcenia uczestniczą także studenci. Czynią to poprzez aktywny udział w posiedzeniach Senatu, Samorządzie Studenckim, Klubie Absolwenta, Kołach Naukowych. W ewaluacji kształcenia uwzględnia się wyniki systematycznie prowadzonych badań ankietowych poświęconych ocenie jakości całego procesu jak i ocenie poziomu poszczególnych zajęć.

Strategia UWMSC ma charakter rozwojowy

Cele ogólne

- Stałe wzmocnianie pozycji Uczelni i jej prestiżu jako cenionego ośrodka akademickiego i

- opiniotwórczego na krajowym i międzynarodowym rynku edukacyjnym oraz badawczym.
- Stałe modyfikowanie i określanie priorytetowych obszarów funkcjonowania Uczelni.
- Stałe podnoszenie poziomu jakości działań w różnych obszarach funkcjonowania Uczelni.
- Ciągła analiza rynku pracy i dostosowywanie oferty edukacyjnej do jego wymagań.
- Ścisłe wiązanie działalności Uczelni z oczekiwaniami międzynarodowego i polskiego rynku pracy oraz potrzebami otoczenia regionalnego i lokalnego.
- Promowanie idei edukacji zawodowej dla rynku pracy i praktyki gospodarczej.

Cele w zakresie kształcenia

- Stałe uatrakcyjnianie i doskonalenie oferty kształcenia i ciągle podnoszenie jego jakości, prowadzące do osiągnięcia spójnych efektów kształcenia zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.
  - Pogłębianie internacjonalizacji studiów i zwiększanie roli Uczelni w procesie edukacji międzykulturowej, między innymi poprzez podnoszenie liczby studentów zagranicznych oraz poszerzanie wymiany międzynarodowej.
  - Zwiększanie dostępności różnych form elastycznego studiowania (np. wybór: przedmiotu, kierunku, specjalności).
  - Promowanie edukacji rozwijającej przedsiębiorczość i pracę na własny rachunek.
  - Opracowanie mechanizmów i procedur pozyskiwania kandydatów na studia z innych krajów.
  - Rozwijanie kontaktów z młodzieżą szkół średnich i opracowanie procedur zachęcania Jej do studiowania w UW MSC.
  - Zwracanie coraz większej uwagi na elementy kształcenia praktycznego, poprzez między innymi wzbogacanie oferty atrakcyjnych praktyk i staży oraz powierzanie prowadzenia części zajęć przedstawicielom praktyki.
  - Stałe monitorowanie i wspomaganie osiągania przez studentów efektów kształcenia zgodnych z przyjętymi przez Uczelnię procedurami.
  - Stałe rozwijanie różnych form i stopni kształcenia ustawicznego dla rynku pracy i kreowania wśród studentów umiejętności specjalistycznych, między innymi poprzez realizację wykładów otwartych, szkoleń i kursów zawodowych.
  - Organizowanie kursów języka polskiego dla kandydatów na studia w Uczelni z innych krajów.
  - Angażowanie do zajęć i egzaminów profesorów z uczelni partnerskich.
- Kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja zbieżne jest z misją i strategią Uczelni.

Świadczy o tym:

- dostosowywanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy;
- stałe doskonalenie programów kształcenia, z uwzględnieniem najnowszych doświadczeń w tym zakresie;
- koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe.

1.2

Uczelnia planuje zmianę profilu kształcenia i zakłada w najbliższym czasie realizację studiów pierwszego stopnia na kierunku *turystyka i rekreacja* wyłącznie w profilu praktycznym. Zakładana zamiana profilu oraz przewidywana modyfikacja efektów kształcenia jest powiązana ze zmianami rynku pracy, w tym oceną tendencji zmian zachodzących w zakresie usług turystycznych. Proponowana modyfikacja została wystarczająco powiązana ze zgłaszanymi potrzebami otoczenia społecznego i gospodarczego. Potrzeby te były zgłaszane przez pracodawców, w tym firmy przyjmujące studentów na praktyki w trakcie realizacji projektu *Bliżej rynku pracy*. Plany modyfikacji kierunku TiR uwzględniają też obserwowane tendencje zmian w takich dyscyplinach naukowych, jak: *ekonomia, nauki o zarządzaniu, geografia* oraz w dziedzinie *nauk o kulturze fizycznej*. Szczególnie wyraźnie widać te tendencje w zakresie uwzględniania specyficznych umiejętności zarządczych w sektorze turystyki.

1.3.

Studia pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* w profilu ogólnoakademickim przyporządkowane zostały do obszaru *nauk społecznych* (obszar wiodący obejmujący około 68%

efektów kształcenia), obszaru *nauk przyrodniczych* (około 17% efektów kształcenia) oraz obszaru *nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej* (około 15%). Efekty kształcenia zostały odniesione do dziedziny *nauk ekonomicznych* w dyscyplinie *ekonomia i nauki o zarządzaniu* oraz dziedziny *nauk o Ziemi* w dyscyplinie *geografia*, a także dziedziny *nauk o kulturze fizycznej*. Przyporządkowanie kierunkowych efektów kształcenia do efektów obszarowych można uznać za prawidłowe i wystarczająco powiązane z programem studiów. System informacyjny POL-ON wskazuje także na przyporządkowanie do dziedziny nauk społecznych do dyscypliny: pedagogika.

1.4.

Kierunkowe efekty kształcenia ocenianego kierunku TiR obejmują 18 efektów wiedzy, 16 efektów umiejętności i 8 efektów o charakterze kompetencji społecznych. Aktualnie obowiązujące efekty kierunkowe są zgodne z efektami obszarowymi określonymi w KRK. Każdy z podanych kierunkowych efektów kształcenia został powiązany z efektami obszarowymi i dziedzinami nauk w ramach których usytuowano kierunek *turystyka i rekreacja*. Można też uznać, że opis każdego z efektów jest zrozumiały. W grupie efektów umiejętności podkreśla się, że absolwent kierunku będzie posiadał elementarną bądź podstawową wiedzę (np. od K_W01 do K_W04 i od K_W06 do K_W15, a także K_W17, K_W18). Takie sformułowania efektów wiedzy może sugerować małe wymagania w stosunku do absolwentów uzyskujących tytuł licencjata (wiedza elementarna powinna być zastąpiona określeniem wiedza podstawowa lub ogólna, zgodnie z opisem obszarowych efektów kształcenia dla studiów I stopnia profilu ogólnoakademickiego).

Efekty umiejętności – również powiązane ze wskazanymi obszarami wiedzy są sformułowane poprawnie, rzadko w tej grupie efektów pojawia się sformułowanie *elementarne* (jedynie K_U05). Opis efektów kompetencji społecznych nie budzi zastrzeżeń. Wszystkie efekty kierunkowe są wystarczająco powiązane z efektami obszarowymi. Można uznać, że brzmienie poszczególnych efektów kierunkowych jest zrozumiałe dla absolwenta, który będzie podejmował pracę w branży turystyki. Można też uznać, że uzyskane efekty pozwolą absolwentom kierunku na podjęcie studiów drugiego stopnia.

Szczegółowy opis założonych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku dostępny jest dla studentów w dziekanacie obsługującym kierunek oraz udostępniany jest za pośrednictwem systemu informatycznego Uczelni. Studenci ponadto mają możliwość zapoznania się z przedmiotowymi efektami kształcenia za pośrednictwem ustnej informacji udzielanej przez prowadzących, zawsze na pierwszych zajęciach z prowadzonego przez nich kursu oraz z sylabusów poszczególnych przedmiotów udostępnianych przez prowadzących i w Wirtualnym Dziekanacie. Studenci zapoznają się z informacjami zawartymi w sylabusach i uważają je za przydatne w toku studiów oraz prawidłowo udostępniane. Studenci potrafią intuicyjnie określić zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji, jakie posiadać powinna osoba kończąca oceniany kierunek, jednocześnie wskazują przykłady najważniejszych efektów kształcenia. Zdaniem studentów sformułowane efekty są intuicyjne oraz zrozumiałe. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym stwierdzili, iż efekty kształcenia na ich kierunku są sprawdzalne, co wynika z ich doświadczeń na praktykach i w pracy zawodowej. Studenci wysoko oceniają uzyskane efekty kształcenia w szczególności w zetknięciu z praktyką.

1.5

1.5.1. Nie dotyczy ocenianego kierunku studiów.

1.5.2

Program studiów ocenianego kierunku zakłada realizację przedmiotów w ramach kilku modułów: moduł ogólny (np. przedmioty *fizjologia człowieka, język angielski, psychologia społeczna, technologie informacyjne*), moduł kształcenia podstawowego (przedmioty: *ekologia i ochrona środowiska, ekonomia, historia kultury i sztuki, podstawy zarządzania*), moduł kształcenia kierunkowego (np.: *ekonomika turystyki i rekreacji, geografia turystyczna, krajoznawstwo, zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne* – razem 13 przedmiotów) oraz moduły kształcenia specjalnościowego dla dwóch oferowanych specjalności *hotelarstwo i gastronomia* oraz *zarządzanie biznesem turystycznym*. W ramach tego ostatniego modułu – oprócz przedmiotów specjalnościowych powiązanych z proponowaną sylwetką absolwenta specjalności – występują seminaria dyplomowe i

praktyki zawodowe. Wyodrębnia się także moduł przedmiotów do wyboru – wskazane przedmioty do wyboru są identyczne dla każdej ze specjalności. Jak wynika z macierzy efektów kształcenia wszystkie efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych mają odzwierciedlenie w przedmiotach modułu ogólnego, modułu kształcenia podstawowego i modułu kształcenia kierunkowego. Przedmioty do wyboru i przedmioty specjalnościowe głównie pogłębiają założone efekty kierunkowe uzyskiwane przez studentów w ramach przedmiotów ogólnych, podstawowych i kierunkowych. Niestety, w macierzy pokrycia efektów kształcenia przez realizowane przedmioty pojawiają się pewne błędy. Przykładowo efekt K_W16 (*zna zasady tworzenia i rozwoju różnych form indywidualnej przedsiębiorczości wykorzystującej wiedzę z zakresu znajomości i walorów środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz opracowywania sposobów sterowania ruchem turystycznym*) oraz efekt K_W18 (*ma elementarną wiedzę na temat projektowania ścieżki własnego rozwoju*) są realizowane jedynie przez przedmioty do wyboru bądź przedmiot specjalnościowy. Podobna uwaga dotyczy niektórych efektów umiejętności (np. K_U06 *posiada pewne specjalistyczne umiejętności z zakresu wybranych form aktywności rekreacyjnych, turystycznych bądź sportowych*).

Przy modyfikacji kierunku przewidywanej wraz z przejściem na praktyczny profil kształcenia należy zapewnić realizację wszystkich zakładanych efektów przez przedmioty obligatoryjne dla każdego ze studentów (ogólne, podstawowe i kierunkowe). Sylabusy przedmiotów potwierdzają, że treści kształcenia uwzględniają w wystarczającym stopniu aktualny stan wiedzy wskazanych dyscyplin nauki w ramach których założono realizację efektów kształcenia. Treści wykładów i ćwiczeń wskazywane w kartach programowych przedmiotów są powiązane z zakładanymi celami kształcenia. Można uznać, że treści te są wystarczające dla osiągnięcia założonych kierunkowych efektów kształcenia.

Udostępnione sylabusy przedmiotów w trakcie wizytacji zespołu PKA potwierdzają, że treści merytoryczne przedmiotów w wystarczającym stopniu uwzględniają aktualną wiedzę ze wskazanych dyscyplin nauki. Przegląd sylabusów przedmiotów modułu kształcenia podstawowego i kierunkowego, a także modułu ogólnego potwierdza aktualność treści kształcenia. Przykładowo sylabus wykładu *ekonomia* (studia stacjonarne 45 godz., niestacjonarne 24 godz.) trafnie określa cel, opisuje efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych (w sumie 6 efektów przedmiotowych) oraz odnosi je do efektów kierunkowych i obszarowych. Opis treści merytorycznych przedmiotu odzwierciedla aktualną wiedzę z zakresu ekonomii. Podobne uwagi można sformułować do przedmiotu *ekologia i ochrona środowiska* (moduł kształcenia kierunkowego, wykład: studia stacjonarne 30 godz., niestacjonarne 24 godz. oraz ćwiczenia: stacjonarne 30 godz., niestacjonarne 20 godz.), gdzie opis treści merytorycznych jest wystarczający i odzwierciedla aktualną wiedzę tej subdyscypliny w obszarze *nauk przyrodniczych*.

Karty przedmiotów z modułu kształcenia specjalnościowego również nie budzą istotnych zastrzeżeń, a treści merytoryczne można uznać za wystarczające. Jednak są one niejednolite: opisy treści niektórych przedmiotów opracowano powierzchownie (np. dla przedmiotu *kultura organizacyjna i obsługa klienta w branży turystycznej* konwersatorium, studia stacjonarne 45 godz., niestacjonarne 24 godz.). W zbiorze sylabusów zawarte są także karty wszystkich przedmiotów modułu do wyboru, każda z kart zawiera zakładane cele i przewidywane efekty kształcenia oraz opis treści merytorycznych. Stopień szczegółowości opisu treści merytorycznych jest zróżnicowany, ale można uznać go za wystarczający.

1.5.3.

Metody kształcenia określono w planie studiów i wskazano dla poszczególnych przedmiotów w sylabusach. Z podstawowych metod kształcenia wyróżnia się wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria, a obok tego seminarium i praktyki zawodowe. Opis stosowanych metod szczegółowych jest w kartach przedmiotów ubogi. Wskazuje się tylko wykład, ćwiczenia, inne formy. Sporadycznie wskazuje się konkretniej o jakie formy chodzi. Przyjęte metody kształcenia można uznać za wystarczające dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Dokładniej jednak należało określić metody dydaktyczne aktywizujące studentów profilu ogólnoakademickiego do wykształcenia podstawowych umiejętności badawczych. Z sylabusów przedmiotów wynika, że studenci przygotowują prezentują opracowania na zadane tematy, można więc uznać, że proponowane metody zapewniają samodzielne uczenie się studentów oraz wykształcą zdolności do wystąpień publicznych.

Niestety jednak proponowane metody w mniejszym stopniu zapewnią wykształcenie umiejętności analizowania konkretnych problemów czy formułowania wniosków. Uwagi te potwierdziła hospitacja niektórych przedmiotów podczas wizytacji, a także oceny części prac dyplomowych.

Zdaniem studentów metody kształcenia i formy prowadzenia zajęć przyjęte na ocenianym kierunku są dostatecznie zróżnicowane poczynając od klasycznych metod podających na wykładach po zajęcia i metody poszukujące na ćwiczeniach, projektach i inne formy rozwijające ich umiejętności interpersonalne np. negocjacje, zajęcia w plenerze itd. Zdaniem studentów metody kształcenia dostosowane są do specyfiki kierunku i profilu kształcenia. Zajęcia i treści kształcenia mobilizują w większości przypadków studentów do samodzielnej pracy. Studenci pracują również w grupach w tym projektowych, co aktywizuje ich do pracy oraz pomaga zdobyć przydatne umiejętności. Zdaniem studentów podczas zajęć i poza nimi zdobywają oni w odpowiednich proporcjach wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. W opinii studentów seminaryjna i konwersatoryjna forma zajęć sprzyja przygotowaniu ich do pracy naukowej. W Uczelni prowadzi się spotkania z przyszłymi opiekunami oraz rozmowy na temat czekających studentów wyzwań naukowych. Studenci nie są włączeni w badania naukowe oraz nie prowadzą aktywnej działalności tego rodzaju np. w kołach naukowych.

1.5.4.

Program studiów ocenianego kierunku realizowany jest w trakcie sześciu semestrów (196 ECTS), w czasie których na studiach stacjonarnych przewiduje się realizację 1952 godzin zajęć, a na studiach niestacjonarnych 1221 godzin zajęć. Do tych godzin wlicza się 160 godzin praktyki zawodowej, za którą student uzyskuje 5 pkt. ECTS. Seminarium dyplomowe przewidziano do realizacji w semestrze 5 (60 godz.) i semestrze 6 (40 godz.). Za udział w seminariach student uzyskuje razem 10 pkt. ECTS. Rozkład godzinowy zajęć jest wystarczająco zrównoważony między semestrami. Największe obciążenia godzinowe występują w 2 i 3 semestrze, a najmniejsze w semestrze 6. Można uznać, że podział zajęć między semestrami jest równomierny. W pierwszych trzech semestrach realizowane są głównie przedmioty podstawowe i ogólne. W semestrze 4 głównie przedmioty kierunkowe, natomiast przedmioty specjalnościowe wyłącznie w 5 i 6 semestrze. Logiczny układ kolejności realizowanych przedmiotów nie budzi zastrzeżeń. Punkty ECTS obliczono zgodnie z przyjętym kanonem (25-30 godzin nakładu pracy za jeden punkt ECTS). W semestrze student uzyskuje od 30-32 pkt. ECTS – w sumie przewiduje się, że student pierwszego stopnia kierunku turystyka i rekreacja uzyskuje w trakcie studiów 196 pkt. ECTS. Punkty te obliczono uwzględniając godziny zajęć kontaktowych i nakłady pracy własnej studentów. Za przygotowanie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego student uzyskuje 10 pkt. ECTS.

Czas trwania zajęć oraz nakłady pracy własnej studenta umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia w stopniu wystarczającym. Rozłożenie zajęć w semestrach jest poprawne. Układ zajęć nie budzi wątpliwości.

1.5.5.

Liczba punktów ECTS jest zgodna z obowiązującymi polskimi przepisami prawa w tym zakresie. Za godziny zajęć z bezpośrednim udziałem prowadzącego na studiach stacjonarnych student uzyskuje 63 punkty ECTS, pozostałe punkty przyznawane są za pracę własną studenta, w tym za przygotowanie pracy dyplomowej, prac etapowych, przygotowanie się do egzaminów i zaliczeń. Punkty ECTS prawidłowo podzielono na przedmioty z zakresu nauk podstawowych, a także zajęcia ogólnouczelniane obok przedmiotów kierunkowych i przedmiotów specjalnościowych. Punkty przyznawane są także za zajęcia z WF.

W grupie przedmiotów kierunkowych występują przedmioty powiązane z prowadzonymi badaniami naukowymi w dyscyplinach nauk, do których odnoszone są efekty kształcenia. Wymienia się m.in. takie przedmioty, jak: *geografia turystyczna, zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne, organizacje turystyczne i hotelarskie, obsługa ruchu turystycznego, ekonomika przedsiębiorstwa turystycznego, promocja i reklama w turystyce i rekreacji, organizacja i technika pracy w obiektach hotelarskich, zarządzanie przedsiębiorstwem hotelarskim i gastronomicznym*. W *Raporcie samooceny* podano, że za zajęcia powiązane tematycznie z prowadzonymi w Uczelni badaniami naukowymi student uzyskuje 63 punkty ECTS. W grupie wskazanych przedmiotów występuje głównie dziedzina *nauk ekonomicznych* (dyscypliny *ekonomia i nauki o zarządzaniu*), która jest dziedziną wiodącą dla

przyjętego zestawu kierunkowych efektów kształcenia. W ramach tych przedmiotów występuje także dziedzina *nauk o Ziemi*, a w śladowo także dziedzina *nauk o kulturze fizycznej*. Można uznać, że powiązanie prowadzonych zajęć z badaniami naukowymi jest wystarczające.

1.5.6.

Plany studiów dla ocenianego kierunku są wystarczająco elastyczne. Proponowane są dwie specjalności do wyboru *hotelarstwo i gastronomia oraz zarządzanie biznesem turystycznym*. Oprócz wyboru przedmiotów specjalnościowych student wybiera seminarium dyplomowe, a ma także teoretyczną możliwość wyboru języka obcego oraz miejsca odbywania praktyki zawodowej. Za przedmioty wybierane przez studenta przyznaje się w sumie 87 pkt. ECTS. Można więc uznać, że punkty przyznane studentowi za zajęcia do wyboru obejmują wyraźnie więcej niż 30% ogólnej liczby punktów ECTS, a tym samym program studiów ocenianego kierunku jest wystarczająco elastyczny. Należy jednak zauważyć, że wobec bardzo małej liczby studentów realne wybory studentów są istotnie ograniczone.

Na ocenianym kierunku zapewnia się studentom pulę przedmiotów do wyboru. Wybór studentów jest jednak mocno ograniczony, ponieważ ich zdaniem dotyczy jedynie 3 roku studiów I stopnia. Niemniej studenci uważają sposób udostępniania treści fakultatywnych i ich ilości za zadowalającą.

1.5.7.

Program zajęć przewiduje realizację wskazanych przedmiotów w formie wykładów, ćwiczeń oraz konwersatoriów. Zakłada się, że tematyka zajęć przewiduje różne formy wykładu problemowego, interaktywnego, syntetyzującego lub analitycznego. Metody dydaktyczne nie zostały jednak wyraźnie określone w sylabusach przedmiotów. Raport samooceny wskazuje, że ćwiczenia mogą być realizowane jako gry decyzyjne, gry sytuacyjne, pokazy oraz indywidualne bądź zespołowe prezentacje. Również formy ćwiczeń nie wskazuje się w kartach programowych przedmiotów. W trakcie hospitacji zidentyfikowano jako metody przeprowadzania ćwiczeń indywidualne i zespołowe prezentacje. Można przyjąć, że proponowane metody dydaktyczne są wystarczająco powiązane z zakładanymi efektami kształcenia.

Liczba studentów na ocenianym kierunku jest bardzo mała. Grupy ćwiczeniowe nie przekraczają liczby 30 osób. Frekwencja studentów na ćwiczeniach hospitowanych podczas wizytacji była bardzo niska co może oznaczać, że liczba studentów nie jest nadmierna i tym samym ułatwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Praca dydaktyczna w małych grupach niewątpliwie ułatwia osiągnięcie zakładanych efektów.

Zdaniem studentów formy prowadzenia zajęć przyjęte na ocenianym kierunku są dostatecznie zróżnicowane i sprzyjają osiągnięciu w sposób prawidłowy założonych efektów kształcenia. Program studiów oraz oferowane zajęcia na ocenianym kierunku w opinii studentów zawierają prawidłowy stosunek treści teoretycznych do praktycznych, ze zdecydowaną przewagą dla tych pierwszych. Organizacja procesu kształcenia i konstrukcja programu i planu studiów co do zasady pozwala na prawidłowe osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia. Studenci pozytywnie oceniają oferowany program i plan studiów uznając go za odpowiednio zbilansowany. Studenci zgłosili sugestię poszerzenia programu o więcej przedmiotów z zakresu zarządzania. Nie notuje się negatywnych uwag studentów dotyczących dostępu do informacji o ofercie przedmiotowej, harmonogramie, czy uwag dotyczących konstrukcji planów zajęć i ich sekwencji. Liczebność grup zajęciowych jest prawidłowa. Studenci czują się odpowiednio przygotowani do czekających ich wyzwań naukowych w tym prac dyplomowych. W zakresie indywidualizacji procesu kształcenia i wspomaganie studentów wybitnie uzdolnionych wypracowano narzędzia i instytucje regulaminu studiów ułatwiające ten proces. Studenci nie są jednak informowani o możliwości korzystania ze ścieżek indywidualizacji kształcenia oraz nie wiedzą, gdzie znajdują się zasady je określające. Studenci korzystają również z oferowanych na ocenianym kierunku specjalności.

1.5.8.

Program studiów ocenianego kierunku w profilu ogólnoakademickim przewiduje organizację czterotygodniowej praktyki zawodowej zarówno dla studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, która rozliczana jest w szóstym, ostatnim semestrze. Dla praktyki zawodowej przewidziano 160

godzin i wyceniono ją na 5 pkt. ECTS. Sylabus przygotowany dla praktyki podaje odniesienie efektów realizowanych dla umiejętności i określa zaliczenie na podstawie uczestnictwa w praktyce oraz aktywności podczas praktyk potwierdzonej przez pracodawcę. W Uczelni realizowano w poprzednich dwóch latach akademickich projekt *Blżej rynku pracy* dofinansowany z funduszy europejskich POKL. Doświadczenia z realizacji tego projektu dotyczące rozwoju kompetencji (ostatnie staże odbyły się do 30.09.2015) będą mogły być wykorzystane w trakcie realizacji praktyk zawodowych studentów ocenianego kierunku po przejściu na praktyczny profil kształcenia. Należy wysoko ocenić, że oprócz szczegółowego opisu zajęć i warunków zaliczenia dokonuje się samooceny kompetencji przed i po zakończeniu stażu. Samoocena zawiera 10 prawidłowo określonych elementów, (np. *samodzielność w podejmowaniu decyzji, samoorganizacja pracy, praca w grupie, orientacja na osiągnięcia/cele, zaangażowanie na rzecz instytucji*), w której w skali pięciostopniowej ocenia student swoje kompetencje przed i po zakończeniu stażu.

Praktyki zawodowe organizowane są w jednostkach powiązanych z ocenianym kierunkiem studiów (były to biura podróży, hotele, restauracja i inne podmioty świadczące różnorodne usługi na rynku turystycznym). Z jednostkami tymi Uczelnia zawarła porozumienia o współpracy. Zakres realizowanych praktyk i zakładanych do osiągnięcia efektów – głównie umiejętności i kompetencji społecznych dla kierunku *turystyka i rekreacja*, w profilu ogólnoakademickim jest wystarczający.

Na ocenianym kierunku określono efekty kształcenia nabywane poprzez realizację praktyk zawodowych na studiach I stopnia. Ustrój, cele oraz zasady i obowiązki stron praktyki w tym Uczelni i studenta reguluje Regulamin studenckich praktyk zawodowych, który jest dostępny dla studentów za pośrednictwem Internetu. W dokumencie nie określono szczegółowych zasad weryfikacji poprawności przebiegu praktyki przestając jedynie na wyznaczeniu osób odpowiedzialnych. Studenci czerpią informacje o efektach kształcenia, które przewiduje praktyka z sylabusu praktyki oraz programu praktyki. Studenci pozytywnie oceniają przebieg odbytych przez siebie praktyk nie zgłaszając negatywnych uwag. Oceniana jednostka prowadzi kompletną dokumentację dotyczącą praktyk studenckich. Studenci uzyskują odpowiednie wsparcie w zakresie przygotowania i odbycia praktyk zawodowych. Studenci co do zasady sami wybierają miejsca praktyk uważając iż oferta uczelni w tym zakresie jest zbyt mała mimo zapewnień składanych na etapie rekrutacji na studia. W ocenianej jednostce organizacją praktyk i ich przeprowadzeniem oraz faktycznym rozliczeniem studentów z ich obowiązków zajmuje się opiekun praktyk i kierownik praktyk. Studenci w rozmowie z zespołem oceniającym pozytywnie ocenili politykę informacyjną jednostki dotyczącą zasad odbywania praktyki zawodowej. Uczelnia umożliwia zaliczenie całej lub części praktyki na podstawie wykonywanej pracy zawodowej. W ocenianej jednostce nie podejmuje się niezbędnych działań i nie wdrożono systemowych narzędzi pomocnych w weryfikacji poprawności przebiegu praktyki oraz faktycznego osiągnięcia przez studentów założonych przez program studiów celów i efektów kształcenia. Sytuację potwierdzają studenci twierdząc, iż nie spotkali się z sytuacją szczegółowej weryfikacji przebiegu praktyki – osoby rozliczające praktykę w ich opinii ograniczają się jedynie do podpisania stosownych dokumentów.

1.5.9.

W Uczelni studiuje wielu studentów z Ukrainy. Odbywają oni jednak głównie zajęcia w języku polskim. Dla tych studentów przewidziano w programie studiów zajęcia *Język polski dla obcokrajowców*, niestety w jedynie wymiarze 12 godzin ćwiczeń. Tak niewielki wymiar godzin takich zajęć może utrudniać właściwe przygotowanie niektórych studentów do napisania pracy dyplomowej w języku polskim. Wydaje się konieczne rozważenie zaproponowanie przynajmniej niektórych zajęć w języku obcym (np. języku angielskim). W *Raporcie samooceny* Uczelnia zaznaczyła w pkt. 1.5.9, że ten element ich nie dotyczy.

Instytut nie podejmuje działań celem umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Nie posiada stałej oferty przedmiotów w językach obcych. Nie posiada oferty dla studentów zagranicznych. Studenci nie mają okazji do kontaktu z nauczycielami akademickimi z zagranicznych ośrodków akademickich, co potwierdzają w rozmowie z zespołem oceniającym. Jednostka nie prowadzi studiów z zagranicznymi uczelniami. Studenci uważają stopień umiędzynarodowienia Instytutu za niedostateczny. Studenci byłiby zainteresowani zarówno ofertą przedmiotów w języku obcym jak i zajęciami prowadzonymi przez zagraniczną kadrę jak i programami wymiany studenckiej.

1.6.

1.6.1.

Rekrutacja na studia pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzona jest zgodnie z uchwałą Senatu UW MSC. Uchwała ta nie dyskryminuje żadnych kandydatów, przyjmowani są nadal kandydaci posiadający tzw. starą maturę. Cudzoziemcy przyjmowani są na studia zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami. Wymagania formalne dla kandydatów są przekazywane do wiadomości w formie elektronicznej z wystarczającym wyprzedzeniem. Zasady przyjęć kandydatów na studia ocenianego kierunku w UW MSC nie odbiegają od zasad przyjętych w innych polskich uczelniach.

Jednostka posiada kompletny system aktów prawnych regulujących procesy rekrutacji na studia. Zdaniem studentów zasady dotyczące rekrutacji na studia były dostępne z odpowiednim wyprzedzeniem na uczelnianych kanałach informacji oraz były dla nich zrozumiałe. Studenci pozytywnie oceniają organizację procesu rekrutacji oraz dotyczące jej zasady.

1.6.2.

Jak podano w *Raporcie samooceny* (s. 29) zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na kierunku *turystyka i rekreacja* – podobnie, jak na innych kierunkach realizowanych w Uczelni – określono w *Regulaminie potwierdzania efektów uczenia się* przyjętym uchwałą Senatu nr 11/2015 z dnia 27.05.2015 r. Dotychczas nie wprowadzono szczegółowych zasad identyfikacji efektów uczenia się uzyskiwanych poza systemem studiów.

Obowiązujące rozwiązania są natomiast wystarczające dla oceny efektów kształcenia uzyskiwanych w realizowanym na Uczelni procesie dydaktycznym.

1.7.

1.7.1.

Przyjęte metody oceniania etapowych efektów kształcenia są wystarczająco dopasowane do realizowanych przedmiotów. Formy i warunki zaliczenia poszczególnych przedmiotów zostały dokładnie określone w sylabusach. W niektórych sylabusach określa się w jakiej formie będzie przeprowadzany egzamin pisemny czy ustny, a czasami także wskazuje się. Jakie elementy wiedzy będzie weryfikował taki egzamin. Wśród metod zaliczania ćwiczeń i konwersatoriów określa się jakie warunki muszą być spełnione żeby zaliczyć dany przedmiot. W części są to prace zaliczeniowe ale podaje się także wymagania w zakresie udziału i aktywność studenta w czasie zajęć. Oceniane w trakcie wizytacji prace etapowe studentów potwierdzają, że ocena osiągnięcia przedmiotowych efektów kształcenia jest wystarczająca (patrz załącznik 3). Sylabusy pokazują także, jaki zakres wiedzy bądź umiejętności powinien opanować student na uzyskanie określonej oceny na zaliczenie bądź zdanie danego przedmiotu. Przekazywanie takich informacji w sylabusie może istotnie sugerować studentom, jakiego wysiłku powinni dokonywać żeby uzyskać wyższą ocenę na zaliczenie przedmiotu. Oceny końcowe egzaminów z przedmiotów, a także oceny na zaliczenie prac semestralnych są wystarczająco zróżnicowane. Jak wynika z informacji zawartej w sylabusach prowadzący uwzględnia w ocenach także aktywność i zaangażowanie studenta w trakcie zajęć.

Efekty końcowe studiów na ocenianym kierunku weryfikowane są w trakcie egzaminu dyplomowego. Udostępniony podczas wizytacji PKA wykaz 30. pytań kierunkowych na egzamin dyplomowy dotyczy tematyki realizowanych przedmiotów kierunkowych, szkoda jednak, że niektóre z tych pytań są słabo powiązane z opisem kierunkowych efektów kształcenia. Podczas przekształcania formy kształcenia na ocenianym kierunku w profil praktyczny należy lepiej połączyć pytania na egzamin dyplomowy z przyjętym zestawem efektów kierunkowych. Oprócz zestawu pytań kierunkowych udostępniono także pytania dla każdej ze specjalności. Należy rozważyć możliwość wprowadzenia większej liczby pytań problemowych. Weryfikowane prace licencjackie pokazują jednak, że umiejętności wnioskowania studentów są słabe, a dominują prace opisowe (patrz załącznik 3). Jednocześnie w wielu przypadkach zwraca uwagę bardzo słaby język prac dyplomowych.

Na ocenianym kierunku o szczegółowych zasadach oraz wyborze narzędzi i formy sprawdzania i oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia decyduje każdy z prowadzących daną formę zajęciową informując o nich studentów na pierwszy zajęciach. W Uczelni nie przewidziano choćby ogólnych wytycznych dotyczących form oceny stopnia osiągniętych efektów kształcenia. Nie są one również systemowo analizowane przez żadne z ciał działające w systemie zapewniania jakości.

Na ocenianym kierunku stosuje się zróżnicowane formy oceny stopnia osiągniętych efektów kształcenia, które dostosowane są do rodzaju sprawdzanego efektu od tradycyjnych takich jak egzamin w formie pisemnej i ustnej, przez zaliczenia w formie kolokwium, testów, prezentacji, po sprawdziany i projekty studenckie. W opinii studentów egzaminy i inne formy oceny osiągniętych przez nich efektów uczenia się dostosowane są do specyfiki studiów oraz pozwalają na rzetelną weryfikację założonych efektów kształcenia zarówno na gruncie wiedzy, umiejętności jak i kompetencji społecznych. Zdaniem studentów pytania i zadania egzaminacyjne formułowane są w sposób pozwalający na weryfikację większości przekazanych treści kształcenia.

1.7.2.

Zasady oceniania studentów reguluje regulamin studiów, a także przyjęte procedury dyplomowania. Stosowane metody weryfikacji etapowych efektów kształcenia (kolokwia zaliczeniowe, egzaminy pisemne) są wystarczająco przejrzyste. Dają możliwość porównywania i oceniania wyników uczenia się przez studentów. Oceny zaliczeniowe są wystarczająco zróżnicowane. W ocenach egzaminu dyplomowego w roku 2015 (razem egzamin zaliczyło 98 absolwentów) dominują oceny dobry, dobry plus i bardzo dobry (takie oceny razem uzyskało aż 77,5% absolwentów, w tym ocenę bardzo dobrą aż 32,6%). Dominacja wysokich ocen egzaminu dyplomowego może sugerować stosunkowo niskie wymagania.

Przegląd prac etapowych studentów, kart programowych poszczególnych przedmiotów a także protokołów zaliczeniowych i egzaminacyjnych oraz dokumentacji dyplomów pozwala stwierdzić, że stosowane metody oceniania studentów są wystarczająco dostosowane do zakładanych efektów kształcenia i realizowanych form dydaktycznych.

Na ocenianym kierunku nie stworzono jednolitego systemu oceny stopnia osiągnięcia założonych efektów kształcenia, którego ogólne zasady wynikają z przepisów regulaminu studiów. Ustalenie szczegółowych zasad oceniania, skal ocen i zasad ich wystawiania należy zawsze do nauczycieli akademickich prowadzących przedmioty. Studenci w rozmowie z zespołem oceniającym wyrazili opinię, iż system oceny zdobywanych przez nich efektów kształcenia w trakcie roku akademickiego jest dla nich przejrzysty i zrozumiały oraz że jest udostępniany dla nich z odpowiednim wyprzedzeniem. Studenci wiedzą, iż generalne zasady związane z systemem oceniania wynikają z regulaminu studiów, a szczegółowe zasady dotyczące oceny ich nakładu pracy ustala prowadzący zajęcia, o których to zasadach są informowani na pierwszych zajęciach. Studenci stwierdzili, również, iż podstawowe informacje dotyczące zasad zaliczania poszczególnych form zajęciowych znajdują się w kartach poszczególnych przedmiotów, z którymi mogą zapoznać się na stronie internetowej Uczelni.

3. Uzasadnienie

Plany rozwoju kierunku *turystyka i rekreacja* zakładają przekształcenie ogólnoakademickiego profilu kształcenia w profil praktyczny od najbliższego roku akademickiego. Zakładana zmiana jest powiązana z tendencjami przekształceń rynku pracy oraz zgłaszanym potrzebami otoczenia społecznego i gospodarczego. Studia ocenianego kierunku przyporządkowane zostały do obszaru nauk społecznych (obszar wiodący), obszaru *nauk przyrodniczych* oraz obszaru *nauk medycznych* oraz *nauk o kulturze fizycznej*. Dziedziny nauki oraz wskazane w ich ramach dyscypliny naukowe do których odnoszone są efekty kształcenia zostały określone prawidłowo. Zwraca uwagę kładzenie dużego nacisku w procesie kształcenia na efekty powiązane z dyscypliną *nauki o zarządzaniu*.

Opis kierunkowych efektów kształcenia jest poprawny. W zbyt dużym stopniu w opisie tych efektów podkreśla się sformułowania *elementarna wiedza* bądź *elementarne umiejętności*.

Moduły ogólny, podstawowy, kierunkowy i specjalnościowy zawierają poprawnie wskazane przedmioty. Efekty kształcenia – wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych znajdują wystarczające pokrycie w realizowanych przedmiotach. Jedynie dwa efekty znalazły pokrycie tylko w przedmiotach specjalnościowych. Karty programowe poszczególnych przedmiotów potwierdzają, że treści merytoryczne w wystarczającym stopniu uwzględniają aktualną wiedzę wskazanych dyscyplin nauki. Zestaw sylabusów dla kierunku *turystyka i rekreacja* studiów pierwszego stopnia na rok akademicki 2015/2016 jest kompletny. Zawiera także karty programowe do praktyki zawodowej i seminarium dyplomowego. Opis treści merytorycznych przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych przedmiotów jest wystarczająco wnikliwy. Stosowane metody dydaktyczne są odpowiednio połączone z tematyką zajęć. Wykorzystywane są metody aktywizujące studentów.

Przyjęte w Uczelni w odniesieniu do ocenianego kierunku zasady obliczania punktów ECTS nie budzą wątpliwości - uwzględniają zarówno godziny zajęć z bezpośrednim udziałem prowadzącego oraz godziny pracy własnej studenta. Student ma wystarczająco duże możliwości wyboru przedmiotów w ramach każdej ze specjalności, realnie jednak możliwości te są ograniczone wobec stosunkowo małej liczby studentów. Frekwencja studentów w trakcie zajęć, również na ćwiczeniach, budzi pewne zastrzeżenia. W ramach profilu ogólnoakademickiego program studiów kierunku TiR zakłada realizację praktyki zawodowej w wymiarze czterech tygodni, sposób organizacji tej praktyki nie budzi zastrzeżeń.

Mimo dużego udziału studentów z Ukrainy wśród studiujących oceniany kierunek stopień umiędzynarodowienia studiów jest bardzo niewielki. Przyjęty sposób oceny i sprawdzania osiągniętych efektów kształcenia jest właściwy.

Program studiów spełnia oczekiwania studentów i jest dostosowany do specyfiki kierunku i profilu kształcenia. Notuje się w tym zakresie drobne uwagi studentów. Formy prowadzenia zajęć przyjęte na ocenianym kierunku są, w opinii studentów, dostatecznie zróżnicowane i kładą nacisk na realizację założonych efektów kształcenia. Studenci mają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia nie są jednak o tym poinformowani. Organizacja procesu kształcenia i realizacja kształcenia przebiega prawidłowo. Wdrożono system praktyk zawodowych, który jednak nie przewiduje prawidłowej weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia na poziomie praktyk. Oceniany plan i program studiów nie sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia. Nie podjęto istotnych działań we wskazanym zakresie.

3. Zalecenia

W opisie efektów kształcenia należy ograniczyć określenia *elementarna wiedza (np. przez zastąpienie ogólną wiedzą)*, *elementarne umiejętności*. Wskazane jest uwzględnienie w większym stopniu efektów wiedzy z zakresu dyscypliny *geografia*. Wszystkie efekty kierunkowe wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych powinny znaleźć pokrycie w przedmiotach obowiązkowych w programie studiów. Przedmioty specjalnościowe i przedmioty do wyboru powinny jedynie pogłębiać efekty realizowane w przedmiotach obowiązkowych.

W następnych latach w większym stopniu przy realizacji praktyk zawodowych należy wykorzystać doświadczenia realizowanego w Uczelni, również dla ocenianego kierunku studiów, projektu *Bliżej Rynku Pracy* dofinansowanego z PO KL.

Wskazane jest zapewnienie większej kontroli i nadzoru nad realizowanymi pracami dyplomowymi – podniesienie wymagań językowych, a także ograniczenie części opisowych pracy na rzecz analiz i samodzielnego wnioskowania.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy,

odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1. Ocena kryterium 2 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1.

Liczba i struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymaganom określonym w przepisach prawa. Analiza spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego obejmuje posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich, a także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim, złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów oraz ich zatrudnienie Uczelni.

Minimum kadrowe powinno spełniać warunki określone w rozporządzeniu stanowiącym poz. 4 Załącznika nr 1 raportu. W związku z powyższym do minimum kadrowego kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzonego na poziomie studiów I stopnia zalicza się 11 osób, gdyż posiadają dorobek naukowy zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy, odpowiadającemu obszarom kształcenia, wskazanym dla tego kierunku studiów, w zakresie dyscypliny naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia, co stanowi spełnienie wymagań określonych w § 12 ust 1 rozporządzenia, o którym mowa w Załączniku nr 1 do raportu z wizytacji. Dorobek naukowy kadry zaliczonej do minimum kadrowego mieści się w obszarze nauk społecznych (6 osób w tym 3 pracowników samodzielnych, w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej (4 osoby, w tym 1 pracownik samodzielny) oraz w obszarze nauk o przyrodniczych (1 pracownik samodzielny).

W obszarze nauk społecznych dorobek nauczycieli akademickich mieści w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu (3 osoby) oraz w dyscyplinie ekonomia (1 osoba), a także w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika (2 osoby). W obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej dorobek usytuowany jest w dziedzinie nauk o kulturze fizycznej (4 osoby). Dorobek nauczyciela akademickiego w obszarze nauk przyrodniczych dotyczy dziedziny nauk o ziemi, dyscypliny geografia.

Osoby zaliczone do minimum kadrowego zostały zatrudnione w Uczelni (nie później niż od początku semestru studiów) w pełnym wymiarze czasu pracy, a zatem spełnione zostały wymagania określone w art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz w § 13 ust. 1 rozporządzenia, o którym mowa powyżej.

Analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 tego rozporządzenia. Tematyka prowadzonych zajęć odpowiada tematyce prowadzonych badań naukowych.

W wyniku weryfikacji akt osobowych osób stanowiących minimum kadrowe stwierdza się, iż wszystkie teczki zawierają dokumentację poświadczającą uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy (umowy o pracę) zawierają informacje o Uczelni, jako podstawowym lub dodatkowym miejscu pracy zgodnie z art. 119 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W związku z analizą dokumentacji, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają także warunki określone w art. 112a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, co potwierdzają również dane zawarte w „Zintegrowanym systemie informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on”.

Oceniany kierunek *turystyka i rekreacja* został przyporządkowany do 3 obszarów naukowych: 1).obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny nauk o zarządzaniu, ekonomia oraz do dziedziny nauk społecznych, dyscyplina pedagogika; 2). obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dziedziny nauk o kulturze fizycznej oraz 3). obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk o ziemi, dyscypliny geografia.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby

studentów kierunku powinien spełniać wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia określonego w poz. 4 Załącznika nr 1 raportu. Na ocenianym kierunku studiuje 307 osób. W obszarze nauk społecznych obowiązujący stosunek powinien być nie mniejszy niż 1:120, dla kierunków w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej oraz w obszarze nauk przyrodniczych – nie mniejszy niż 1:60. Biorąc pod uwagę powyższe średni stosunek powinien wynosić w przybliżeniu nie mniej niż 1:100. Na ocenianym kierunku studiuje 307 osób i stosunek ten wynosi 1:28, a zatem wymagania w tym zakresie zostały spełnione.

2.2

Dorobek naukowy nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku jest adekwatny do realizowanego programu i założonych efektów kształcenia. Jak wspomniano, do minimum kadrowego zaliczono 11 osób, ponadto na kierunku prowadzi zajęcia 28 pozostałych osób - w tym 10 doktorów i 2 pracowników samodzielnych.

Dorobek naukowy kadry zaliczony do obszaru nauk społecznych mieszczący się w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach ekonomia i nauki o zarządzaniu obejmuje między innymi takie zagadnienia jak:

- zarządzanie i organizacja oraz marketing i promocja głównie w jednostkach turystycznych,
- ekonomiczne uwarunkowania rozwoju branży turystycznej.

Publikacje kadry akademickiej zaliczone do dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika koncentrują się głównie na:

- problemach współczesnej edukacji i rynku pracy, edukacji przeciw wykluczeniu społecznemu
- zagadnieniach kompetencji społecznych studentów i komunikacji społecznej.

Dorobek naukowy nauczycieli akademickich zaliczony do obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, obejmujący nauki o kulturze fizycznej w dziedzinie nauk o kulturze fizycznej, dotyczy przede wszystkim istoty aktywności fizycznej w rozwoju człowieka w powiązaniu z atrakcyjnością turystyczną różnych obszarów a także aspektów żywienia i fizjologii człowieka. Dorobek odnoszący się do obszaru nauk przyrodniczych w dziedzinie nauk o ziemi w dyscyplinie geografia obejmuje przede wszystkim zagadnienia geograficznych aspektów produktu turystycznego.

Dorobek naukowy 20 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku nie stanowiących minimum kadrowego koncentruje się głównie wokół różnych aspektów branży turystycznej (np. podstawy hotelarstwa, prawo w turystyce i rekreacji, kultura organizacyjna i obsługa klienta). Pozostali nauczyciele w tej grupie (8 osób) są filologami oraz informatykami a także specjalistami w zakresie psychologii społecznej, historii kultury i sztuki, zarządzania i marketingu.

Warto podkreślić, iż z punktu widzenia kadry prowadzącej zajęcia Uczelnia jest dobrze przygotowana do przejścia na profil praktyczny na wizytowanym kierunku, bowiem wiele osób posiada doświadczenie praktyczne.

2.3

Uczelnia dba o właściwy dobór kadry stosując następujące kryteria: stopień, bądź tytuł naukowy, osiągnięcia naukowe i organizacyjne, doświadczenie dydaktyczne a także, mając na względzie kształcenie praktyczne, doświadczenie praktyczne, głównie w odniesieniu do nauczycieli akademickich ze stopniem doktora i tytułem magistra.

Zespół oceniający zapoznał się z wynikami hospitacji zajęć, które są przeprowadzane przede wszystkim, jeśli zajęcia są prowadzone przez nowo przyjętych nauczycieli akademickich. Generalnie ocena kadry dydaktycznej dokonywana jest na bieżąco (w trakcie roku akademickiego) i okresowo (co dwa lata). Zespołowi oceniającemu przedstawiono wyniki ankiet wypełnianych przez studentów, opiniujących zajęcia dydaktyczne, przeprowadzanych przez Samorząd Studentów a także przedstawiono arkusze okresowych ocen. Problemy negatywnych zjawisk zgłaszane są do Rektora i podejmowane stosowne decyzje. Aby zrealizować cele strategiczne w zakresie kształcenia, a w szczególności „angażowanie do zajęć i egzaminów profesorów z uczelni partnerskich”, Uczelnia prowadząc swoją politykę kadrową musi zintensyfikować działania idące w kierunku internacjonalizacji kształcenia. Uczelnia dostrzega ten problem i wskazuje w Raporcie samooceny, że w najbliższych latach działania w zakresie polityki kadrowej będą zmierzać w tym kierunku, przy jednoczesnym zwiększeniu liczby nauczycieli mogących prowadzić zajęcia w języku angielskim i w

formie e-learningu. Planuje także odnowienie kadry.

Zakres i formy prowadzonych zajęć oraz ich ocena a także problematyka badań naukowych były tematem dyskusji podczas spotkania Zespołu oceniającego z kadrą akademicką. Nauczyciele akademicy wskazywali, że ich praca dydaktyczna (również naukowa) jest doceniana przez Władze Uczelni. Szczególne osiągnięcia są premiiowane a także wyróżniane specjalnymi dyplomami. Podczas spotkania poruszano także kwestie związane z bieżącym przyporządkowaniem efektów kształcenia i ich struktury w kontekście nazwy kierunku. Zespół oceniający wskazywał na pewien niedosyt w eksponowaniu efektów kształcenia odnoszących do dziedziny nauk o kulturze fizycznej, zwłaszcza wobec konieczności przejścia na praktyczny profil kształcenia. Podczas dyskusji stwierdzono, że jest to obecnie, z jednej strony, pewną słabością procesu kształcenia, z drugiej wyraźnie widoczne w ofercie specjalnościowej podporządkowanie procesu kształcenia współczesnym potrzebom turystycznego rynku pracy jest mocną stroną wizytowanego kierunku i niewątpliwie ułatwi przejście na profil praktyczny.

2.4

Z Raportu samooceny, a także z rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni oraz pracownikami podczas wizytacji wynika, że głównymi zagadnieniami badań związanych z wizytowanym kierunkiem studiów są:

- stałe doskonalenie sposobu finansowania (w tym poprzez komercjalizację) badań naukowych i rozliczania środków przeznaczonych na badania.
- ukierunkowywanie badań naukowych na potrzeby regionu i społeczności lokalnej.

W szczególności realizowane są m.in. następujące tematy badawcze:

- potrzeby turystycznego rynku pracy,
- wybrane aspekty aktywności fizycznej dzieci i młodzieży,
- zarządzanie przedsiębiorstwem gastronomicznym i hotelarskim,
- trendy we współczesnej turystyce.

Wyniki badań są przedstawiane w Zeszytach Naukowych Uczelni a także prezentowane na konferencjach Zespoły badawcze są często rozszerzane o udział studentów, co znajduje odzwierciedlenie w pracach dyplomowych.

2.5

Wyniki badań są bezpośrednio powiązane z prowadzonymi przez nauczycieli akademickich przedmiotami. W charakterze przykładów można wymienić następujące przedmioty: Społeczne aspekty współczesnej turystyki i rekreacji, Obsługa ruchu turystycznego czy Organizacja przedsiębiorstwa turystycznego. Prowadzone badania naukowe znajdują szczególne odzwierciedlenie w tematyce seminariów i prac dyplomowych (często publikowanych w Zeszytach Naukowych Studenckich). Służy to właściwej weryfikacji efektów kształcenia.

3. Uzasadnienie

Minimum kadrowe dla kierunku turystyka i rekreacja studia I stopnia jest spełnione. Do minimum kadrowego zaliczono 11 osób, posiadających dorobek naukowy zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy, odpowiadającemu obszarom kształcenia, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla wizytowanego kierunku. Zajęcia są właściwie przyporządkowane do specjalności naukowych reprezentowanych przez kadrę. Rekrutacja kadry i prowadzona polityka a kadrowa generalnie sprzyjają rozwojowi naukowemu oraz rozwojowi umiejętności dydaktycznych nauczycieli akademickich. Jednostka prowadzi badania, które są podstawą do wzbogacania oferty dydaktycznej idącej w kierunku doskonalenia programu kształcenia a także samego procesu jego realizacji.

4. Zalecenia

Uczelnia powinna zintensyfikować działania w zakresie polityki kadrowej, idące w kierunku umiędzynarodowienia procesu kształcenia poprzez prowadzenie zajęć przez wykładowców z zagranicznych uczelni, wykłady w językach obcych (jak i poprzez wykorzystanie mobilności studentów w ramach międzynarodowych programów kształcenia - por. także p.7 niniejszego Raportu).

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. Ocena kryterium 3 – **w pełni**

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

3.1

Uczelnia Warszawska podpisała umowy o współpracy z innymi uczelniami, a także stowarzyszeniami i sieciami hoteli. W grupie jednostek, które podpisały z Uczelnią umowy o współpracy występują także fundacje, stowarzyszenia turystyczne i gastronomiczne. Do jednostek gospodarczych współpracujących z Uczelnią należy także zaliczyć podmioty organizujące praktyki studenckie. W ramach współpracy z otoczeniem gospodarczym Uczelnia współdziała z Polskim Stowarzyszeniem Turystyki (współpraca datuje się od 2007 roku). Stowarzyszenie zgłasza różne sugestie i pomysły wobec procesu dydaktycznego, pomaga zebrać materiały do prac semestralnych (np. koncepcja działań promocyjno-informacyjnych zamku w Rynie. Studenci Uczelni kierunku *turystyka i rekreacja* współpracują ze Stowarzyszeniem przy organizacji konferencji, a jednocześnie PST przekazuje nieodpłatnie do Uczelni publikacje z dziedziny turystyki. Współpraca dotyczy także organizacji praktyk studenckich poza Polską. Przedstawiciel biura organizującego te praktyki współpracuje też z Uczelnią proponując pomoc dla studentów i może przekazywać do Wydziału uwagi o przygotowaniu studentów do pracy zawodowej. Można uznać, że dotychczasowa współpraca z otoczeniem gospodarczym jest wystarczająca. W przyszłości po przejściu na praktyczny profil kształcenia konieczne jednak będzie rozszerzenie współpracy z podmiotami gospodarczymi. Wskazane byłoby wykorzystanie doświadczeń z zakończonego już projektu *Bliżej rynku pracy* (sfinansowanego z POKL).

Podmioty współpracujące z Uczelnią Warszawską im. M. Skłodowskiej-Curie w Warszawie poza opiniowaniem procesu kształcenia studentów, korzystają na tej współpracy np. uczestnicząc w konferencjach naukowych, czy pozyskując pracowników (studenci po praktykach są często zatrudniani w organizacjach, które przyjęły ich na praktyki).

3.2

Jednostka w Raporcie samooceny stwierdziła, że kryterium to nie dotyczy ocenianego kierunku. Nie są prowadzone studia we współpracy z podmiotami zewnętrznymi.

3. Uzasadnienie

Dominuje współpraca z jednostkami gospodarczymi w organizacji praktyk zawodowych, które w wielu przypadkach mają charakter płatnych staży zawodowych trwających od 3 do 4 miesięcy, w firmach ściśle związanych z kierunkiem studiów.

4. Zalecenia

Szerzej włączyć przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego do ewaluacji kierunkowych efektów kształcenia, a także pomocy w realizacji przedmiotów o charakterze praktycznym – zawodowym.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwi studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena kryterium 4 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

4.1

Baza dydaktyczna Wizytowanego kierunku w pełni odpowiada dobrym standardom kształcenia na poziomie wyższym. Studenci studiów stacjonarnych korzystają wyłącznie z obiektów własnych, natomiast uczestnicy studiów niestacjonarnych mają zajęcia zarówno w obiektach własnych, jak i wynajmowanych.

Obiektami własnymi są budynki położone przy ulicy Łabiszyńskiej 25 oraz przy Placu Żelaznej Bramy 10.

Obiekty własne posiadają bardzo dogodne położenie z punktu widzenia korzystania z transportu miejskiego. Studentom udostępniany jest bezpłatnie rozległy (na ok. 100 samochodów) i strzeżony parking. Obiekt przy Placu Żelaznej Bramy 10 to Pałac Lubomirskich. – w ścisłym centrum Warszawy. W budynku tym znajduje się Biblioteka i czytelnia, z której korzystają studenci kierunku turystyka i rekreacja oraz pomieszczenia dydaktyczne i bufet. W czytelni i Bibliotece udostępniono dla potrzeb studentów łącznie cztery zestawy komputerów z podstawowym oprogramowaniem i dostępem do Internetu.

Część zajęć dla studentów studiów niestacjonarnych odbywa się w budynkach wynajmowanych położonych przy ul. Turmonckiej 2.

Na terenie wszystkich obiektów Uczelni studenci mogą korzystać z bezprzewodowego dostępu do Internetu. Wszędzie też proces dydaktyczny prowadzony jest z zastosowaniem sprzętu komputerowego i nowoczesnego oprogramowania.

Na sale wykładowe i pracownie komputerowe w budynku własnym Uczelni przy ul. Łabiszyńskiej 25 składa się:

- aula dla 220 osób,
- cztery pracownie komputerowe (dwie sale z 30 stanowiskami, jedna sala z 24 stanowiskami, jedna sala z 18 stanowiskami komputerowymi),
- dwie sale wykładowe zdolne pomieścić po ok. 70 osób,
- pięć sal dydaktycznych na ok. 45 osób,
- cztery pomieszczenia dla wykładowców,
- dziekanat, dział informacji i rekrutacji, kwestura, bufet. Obiekt przy ul. Turmonckiej 2 wyposażony jest w dwadzieścia sal dydaktycznych (na 32 osoby każda) oraz aulę (na ok. 150 osób). W obu obiektach uczelnia zapewnia wykładowcom dostęp do rzutników cyfrowych oraz komputerów przenośnych. Studenci mają dostęp do bufetów we wszystkich obiektach.

Wszystkie jednostki w pracowniach komputerowych (102) pracują pod kontrolą Microsoft Windows Server 2008 i posiadają zainstalowane następujące oprogramowanie:

- system operacyjny Microsoft Windows XP Professional SP3 lub Windows 7 Professional,
- pakiet programów biurowych Microsoft Office 2000 lub 2010: Microsoft Access, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Microsoft Word,
- GIMP – program graficzny do różnorodnych zastosowań w grafice komputerowej. GIMP jest

przeznaczony do tworzenia i obróbki grafiki wektorowej można za jego pośrednictwem tworzyć zarówno grafikę rastrową np. obrabiać zdjęcia czy tworzyć grafiki na potrzeby stron WWW, jak i wektorową np. ilustracje, broszury, ulotki, wizytówki, firmowe logosy itp.,

- Microsoft Business Solutions–Navision – program, który pozwala skoncentrować się na skutecznym prowadzeniu działalności, usprawniając działanie firmy i zwiększając jej wydajność. Microsoft Business Solutions–Navision jest zintegrowanym, kompleksowym rozwiązaniem, które zapewnia każdej osobie w organizacji połączenie za pośrednictwem sieci Internet z klientami, dostawcami i partnerami w dowolnym momencie i dowolnym miejscu. Program ten wspomaga: zarządzanie finansami, zarządzanie łańcuchem dostaw, zarządzanie relacjami z klientem (CRM), rozwój e-biznesu.
- Microsoft Visual Studio 2013 – środowisko programistyczne firmy Microsoft
- Microsoft SQL Server 2012 – serwer baz danych.

Liczba studentów kierunku zestawiona z liczbą i powierzchnią sal, w których odbywają się zajęcia jest w opinii studentów na bardzo dobrym poziomie. Liczba stanowisk w poszczególnych salach dostosowana jest do powierzchni tych pomieszczeń i liczby studentów studiujących w ocenianej jednostce. Studenci twierdzą, iż sytuacje przeludnienia sal nie mają miejsca, a kształcenie odbywa się w dogodnych warunkach. Wyposażenie pomieszczeń dydaktycznych ocenianej jednostki jest według studentów na wystarczającym poziomie. Studenci zgłosili uwagę, iż oczekiwanym byłoby doposażenie sal w nowe projektory. W opinii studentów sale zajęciowe są dostosowane do efektywnego kształcenia na dobrym poziomie. Studenci pozytywnie oceniają stan techniczny budynków. W ocenianej jednostce studenci mogą korzystać z bezprzewodowego Internetu. Studenci co do zasady mają możliwość korzystania z dostępnego sprzętu i zasobów lokalowych, również po godzinach zajęć.

4.2

Zgromadzony księgozbiór liczy ponad 21000 woluminów. Uczelnia na bieżąco aktualizuje zasoby biblioteczne, odpowiednio do profilu prowadzonych studiów i sugestii kadry naukowo-dydaktycznej.

Biblioteka UW MSC jest skomputeryzowana, zbiory są opracowywane i katalogowane w oparciu o program biblioteczny LIBRA 2000, pozwalający na przeszukiwanie zasobów przy pomocy dowolnego komputera z dostępem do Internetu. Studenci korzystają z własnych kont bibliotecznych. Biblioteka dysponuje katalogiem zbiorów dostępnym w Internecie oraz dwoma katalogami kartkowymi: alfabetycznym i przedmiotowym. W czytelni studenci mogą korzystać ze stanowisk komputerowych ze stałym łączem internetowym, z księgozbioru podręcznego oraz prenumerowanych tytułów czasopism polskich i zagranicznych.

Istotnym uzupełnieniem posiadanych przez Bibliotekę Uczelni zasobów książkowych jest Wirtualna Biblioteka Nauki (WBN), zasoby której są udostępniane wszystkim zainteresowanym szkołom wyższym. przygotowujących prace dyplomowe.

W oparciu o uzyskane upoważnienia wydawców poszczególnych baz danych kadra naukowo-dydaktyczna oraz studenci UWMSC uzyskali dostęp do następujących elektronicznych baz danych: *Elsevier, Nature, Science, Scopus, Springer, Web of Knowledge, Wiley*. Ponadto, w ramach tzw. prenumeraty własnej Uczelnia uzyskała pełny dostęp do następujących czasopism z listy Elsevier - Freedom Collection: *Tourism Management, Journal of Applied Economics, Educational Research Review*.

Kadra dydaktyczna oraz studenci UWMSC mają dostęp do ww. baz danych z komputerów sieci lokalnej UW MSC, w obu lokalizacjach Uczelni. W Czytelni znajdują się czasopisma w wersji papierowej, m.in.: *Zeszyty Naukowe UWMSC, prasa branżowa*.

Biblioteka UWMSC ma podpisane umowy o współpracy z wieloma innymi placówkami, m.in. z Biblioteką Główną SGH, Polskiego Towarzystwa Turystycznego, Biblioteką Główną Politechniki Warszawskiej.

Z rozmów ze studentami wynika, że znaczne oddalenie budynku, w którym znajduje się Biblioteka od obiektu głównego przy ul. Łabiszyńskiej nie sprzyja korzystaniu ze zbiorów bibliotecznych. Może należałoby rozważyć możliwość zbierania zamówień (grupowych) i dowożenia książek do budynku centralnego.

Zdaniem studentów biblioteka nie posiada wystarczającego księgozbioru związanego z programem kształcenia realizowanym na turystyce i rekreacji, co często zmusza ich do posilkowania się literaturą z innych warszawskich bibliotek. Biblioteka dysponuje katalogiem internetowym dostępnych zbiorów, prenumeruje czasopisma krajowe oraz zagraniczne, księgozbiór uzupełniony jest o zasoby Wirtualnej Biblioteki Nauki (WBN), która to baza ma w założeniu wspomagać aktywność naukową studentów. Biblioteka dostępna jest dla studentów w innym budynku niż prowadzone zajęcia, co niejednokrotnie stanowi dla nich utrudnienie. Prócz tego studenci uważają godziny pracy biblioteki za zbyt krótkie. Pomimo wskazanych niedogodności studenci chętnie korzystają z księgozbioru biblioteki. Studenci wyrazili pozytywne opinie na temat osób pracujących w bibliotece i ogólnego jej funkcjonowania.

4.3

Uczelnia nie prowadzi studiów w formie kształcenia na odległość. Studenci i nauczyciele akademicy korzystają jednak z platformy edukacyjnej przed wszystkim w zakresie udostępniania materiałów dydaktycznych i bieżącej komunikacji. Na wizytowanym kierunku dwa przedmioty realizowane są w trybie b-learning – jęz. angielski i technologie informacyjne. t

Studenci nie mają wiedzy na temat stosowania technik i narzędzi kształcenia na odległość nie licząc platformy MOODLE w zakresie przesyłania materiałów studentom na nielicznych zajęciach.

3. Uzasadnienie

Infrastruktura Uczelni jest dobrze dostosowana do kształcenia na poziomie wyższym. W przyszłości będzie konieczne uwzględnienie potrzeb kształcenia w ramach profilu praktycznego na ocenianym kierunku. Posiadana przez Uczelnię platforma MOODLE będzie zapewne bardzo pomocna. Potrzebne będzie również, m.in. zapoznanie studentów z profesjonalnymi systemami zarządzania jednostkami turystycznymi i rekreacyjnymi oraz systemami rezerwacji internetowej.

W opinii studentów znaczne oddalenie Biblioteki od budynku głównego nie sprzyja korzystaniu z niej.

4. Zalecenia

Uzupełnić infrastrukturę informatyczną dla kierunku o specjalistyczne oprogramowania z zakresu systemów rezerwacji hoteli, lotów itp.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena kryterium 5 – znacząco

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

5.1

W ramach opieki naukowej studenci uzyskują odpowiednie wsparcie kadry naukowo-dydaktycznej, na co dzień. Studenci chwalą sobie, co do zasady życzliwe podejście pracowników do ich problemów oraz właściwy stosunek nauczycieli do wykonywanych obowiązków. Liczba pracowników dostosowana jest do ilości studentów. Studenci otrzymują odpowiednie wsparcie w procesie dyplomowania. W Uczelni nie przyjęto pisemnych zasad dyplomowania, a cały proces opiera się o zwyczaj akademicki. Jedynymi dokumentami udostępnionymi zespołowi oceniającemu związanymi z procesem dyplomowania są zasady dotyczące funkcjonowania systemu antyplagiatowego oraz procedura z tym związana, która udostępniona jest studentom na stronie internetowej Uczelni. Studenci realizują seminaria dyplomowe. Uczelnia organizuje również spotkania w sprawie procesu dyplomowania. Studenci wybierają tematy prac dyplomowych z dostępnych list albo proponują swoje autorskie tematy w porozumieniu z opiekunami których wybierają ze względu na swoje zainteresowania naukowe i specjalności, które realizują. Studenci pozytywnie oceniają system zapisów. Studenci uzyskują odpowiednie wsparcie kierujących pracami dyplomowymi nauczycieli akademickich. Studenci nie są włączeni w badania naukowe prowadzone przez nauczycieli akademickich. Jednostka nie przedstawiła szczegółowych informacji na temat innych form działalności naukowej studentów w tym własnej np. w kołach naukowych. Ustalono, iż w ramach ocenianego kierunku funkcjonuje jedno koło naukowe – studenckie koło turystyczne. Koło to jednak nie widnieje w przekazanym zespołowi oceniającemu wyciągu z rejestru organizacji studenckich (chyba że jego alternatywna nazwa jest „Wojażer”). Sami studenci też nie wiedzieli o działalności koła naukowego oraz nie słyszeli o organizowaniu przedsięwzięć naukowych w Uczelni, w tym konferencji. Mimo to zespół oceniający zapoznał się ze Zeszytami Naukowymi, w których znaleziono przejawy aktywności naukowej studentów. Niewielka działalność naukowa studentów spotyka się z odpowiednim wsparciem Uczelni.

W zakresie opieki dydaktycznej jednostka gwarantuje studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi. Dyżury odbywają się zgodnie z planem, a ich miejsca i czas są dostosowane do potrzeb studentów. Władze Instytutu jak i władze Uczelni w szczególności osoby odpowiedzialne za sprawy studenckie umożliwiają studentom kontakt ze sobą poprzez odbywanie dyżurów dostosowanych do planów i potrzeb studentów. Studenci mają nieograniczony dostęp do sylabusów poszczególnych przedmiotów, które uważają za pomocne w toku studiów. Sylabusy są udostępniane studentom na pierwszych zajęciach oraz za pośrednictwem Internetu. Studenci mają wcześniejszy dostęp do informacji o harmonogramie zajęć na dany semestr oraz do swoich planów zajęć, które zapewniają warunki do efektywnego kształcenia i nauki. Studenci w rozmowie z zespołem oceniającym pozytywnie oceniają swoje plany zajęć uznając je za racjonalne. Studenci otrzymują wsparcie dydaktyczne nauczycieli również poza godzinami zajęć. Prowadzący służą pomocą studentom za pośrednictwem poczty. Studenci mają możliwość korzystania z bazy dydaktycznej ocenianej jednostki poza godzinami zajęć. Oceniana jednostka wspiera studentów, którzy tego potrzebują poprzez stosowanie różnych form indywidualizacji procesu kształcenia, które dopuszcza regulamin studiów. Studenci nie są jednak o nich szczegółowo poinformowani. Ponadto w ramach indywidualizacji procesu kształcenia prowadzone są specjalności oraz oferowane przedmioty do wyboru. W ramach oceniania osiągnięć studentów przyjęte w Instytucie zasady charakteryzują się co do zasady obiektywnością i sprawiedliwością ocen, studenci czują się doinformowani nie przedstawiając negatywnych uwag. System oceniania jest przedstawiany studentom na pierwszych zajęciach każdego z kursów przez jego prowadzącego. Studenci mają prawo wglądu do prac egzaminacyjnych i dyskusji o popełnionych przez siebie błędach z prowadzącymi. Studenci mają możliwość poprawiania niezadowolających wyników w nauce oraz przystąpienia do egzaminu komisyjnego. W opinii studentów terminy egzaminów sprzyjają efektywnemu przygotowywaniu się do nich oraz są ich zdaniem racjonalnie rozplanowane.

W zakresie wsparcia materialnego uczelnia posiada kompletny system pomocy materialnej dla studentów. Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy. Uczelnia spełnia wymagania zawarte w art. 174 ust. 2 i art. 179 ust. 2. Zachowane są właściwe proporcje w podziale środków, których wymaga art. 174 ust. 4 Ustawy. System pomocy materialnej oferowany studentom działa bez większych zastrzeżeń jest racjonalny i przejrzysty oraz nie notuje się większych opóźnień w wypłacie świadczeń dla studentów wizytowanego kierunku. Akty prawne i dokumenty regulujące funkcjonowanie systemu są przejrzyste.

Na ocenianym Uczelni stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego w odniesieniu do wydawania decyzji administracyjnych związanych z przyznawaniem świadczeń pomocy materialnej. Regulamin przyznawania pomocy materialnej studentom jest zgodny z Ustawą. Organy przyznające pomoc materialną funkcjonują na stopniu Uczelni. Stypendia przyznaje Rektor w związku z złożeniem przez właściwy organ samorządu studenckiego wniosku, o którym mowa w art. 176 ust. 3 Ustawy. Notuje się bardzo mały udział samorządu studenckiego w sprawach socjalnych studentów i w działaniach związanych z przyznawaniem pomocy materialnej. Organ zajmujący się przyznawaniem pomocy materialnej działa zgodnie z przepisami Ustawy na podstawie czytelnych i powszechnie znanych procedur ogłaszanych na stronach internetowych Uczelni i obwieszczeniach w gablotach. Studenci wyrażają zadowolenie i poparcie dla formy i procedur działania systemu przyznawania pomocy materialnej i uważają ten system za wydajny i sprawiedliwy. Uczelnia prowadzi zdaniem studentów co do zasady uczciwą politykę naliczania i pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne. Niepokój studentów budzi jedynie termin wypowiedzenia zawarty w umowie, a wynoszący 3 miesiące - postulują skrócenie okresu – oraz opłata za wydanie zaświadczenia. Umowa określająca warunki odpłatności za studia nie budzi zastrzeżeń pod względem jej zgodności z przepisami powszechnie obowiązującymi.

W ocenianej jednostce nie przyjęto kompleksowych, systemowych rozwiązań związanych z rozpatrywaniem skarg studentów i rozwiązywaniem sytuacji konfliktowych. Nie wdrożono w tym zakresie procedur ani wytycznych. Poprzestano na zastosowaniu zwyczajowego sposobu rozpatrywania wniosków i skarg przez władze Uczelni, które są otwarte i dostępne dla studentów. Wskazane rozwiązania jak dotąd okazywały się skuteczne jednak nie są kompleksowe tj. mogą okazać się nieskuteczne w sytuacjach skrajnych. Nie mają też charakteru rozwiązania systemowego.

5.2

Oceniana jednostka nie uczestniczy w żadnym programie mobilności studenckiej (ERASMUS, MOST, w ramach umów bilateralnych). Studenci nie mają okazji uczestniczenia w wymianach studenckich mimo potencjalnego, deklarowanego w rozmowie z zespołem oceniającym, zainteresowania. Jednostka posiada umowę z jedną z ukraińskich uczelni, której celem jest wymiana kadry i studentów, jednak nastawiona jest ona raczej na przyjazd studentów ukraińskich do Polski niż na odwrót. Na ocenianym kierunku program kształcenia nie sprzyja internacjonalizacji związanych z nim procesów. Uczelnia nie prowadzi zajęć w językach obcych, nie umożliwia w szeroki sposób studentom dostępu do zagranicznych nauczycieli akademickich. Zanotowano jednostkowe przykłady wizyt kadry akademickiej z Ukrainy, o czym nie wiedzieli studenci. Uczelnia wspiera studentów w nielicznych wyjazdach na praktyki za granicę np. do ośrodków turystycznych.

5.3

Studenci kierunku epizodycznie angażują się w działalność naukową np. poprzez prace w kole naukowym, udział w konferencjach itd. Instytut nie przedstawił w tym zakresie poszerzonych danych. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym nie mieli wiedzy na temat konferencji naukowych organizowanych przez Instytut lub aktywności swoich koleżanek i kolegów w tego typu przedsięwzięciach poza Uczelnią, niemniej jak wspomniano zespół oceniający zanotował podczas rozmów jednostkowe przypadki takich aktywności publikacje w zeszytach naukowych, udział w konferencjach. Jak wspomniano studenci kierunku nie uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych przez kadre. Mimo to oceniana jednostka gotowa jest wspierać chętnych do działalności dodatkowej studentów i stwarzać w tym zakresie przyjazne warunki. W zakresie współpracy z otoczeniem jednostka nie organizuje stałych spotkań z przyszłymi potencjalnymi pracodawcami, co jest oczekiwane przez studentów. Nie informuje studentów w otwarty sposób o podejmowanych współpracach i podpisywanych umowach. Uczelnia prowadziła dodatkowe kursy i warsztaty rozwijające umiejętności „miękkie” studentów w ramach prowadzonych projektów unijnych. Studenci pozytywnie ocenili działalność i inicjatywy biura karier, jako wspierające ich aktywność na rynku pracy lub ułatwiające wejście na ten rynek. Studenci nie słyszeli o badaniu losów zawodowych absolwentów.

Oceniana jednostka wspiera działalność samorządu studenckiego i organizacji studenckich w ich zadaniach ustawowych i regulaminowych w tym zmierzających do pogłębiania kontaktów ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym oraz kulturalnym. Samorząd

studencki działa na stopniu Uczelni. Uczelnia zapewnia na potrzeby działalności samorządu studenckiego niezbędną bazę lokalową wraz z niezbędnym w obecnych czasach wyposażeniem. Uczelnia wspiera środkami finansowymi działalność samorządu i organizacji studenckich. Współpraca pomiędzy władzami Uczelni, a organami samorządu studenckiego jest na dobrym poziomie. Kontakty charakteryzują się wzajemną życzliwością i konstruktywnym dialogiem. Postulaty samorządu studenckiego szczególnie dotyczące spraw studenckich są wysłuchiwane i zazwyczaj uwzględniane, a problemy dotyczące toku studiów rozwiązywane pozytywnie. Przedstawiciele studentów mają bezpośredni dostęp do osób decyzyjnych na Uczelni w szczególności Prorektorów. Udział przedstawicieli studentów we współzarządzaniu Uczelnią oraz udział we współdecydowaniu o sprawach związanych z ocenianym kierunkiem jest na niskim poziomie i charakteryzuje się kontaktami interwencyjnymi w razie występowania problemów. Przedstawiciele studentów nie mają swoich reprezentantów w wielu ciałach kolegialnych pracujących w Uczelni. Reprezentanci studentów zasiadają w Senacie Uczelni oraz w kolegium ds. opiniowania i doskonalenia jakości kształcenia oraz weryfikacji jego efektów, co potwierdzają członkowie samorządu w rozmowie z zespołem oceniającym. Studenci jedynie formalnie powołani są do składu instytutowej komisji ds. jakości kształcenia, ponieważ de facto nie uczestniczą w jej posiedzeniach. Studenci nie są powołani i nie uczestniczą w posiedzeniach uczelnianej komisji ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jak również nie mają wpływu na projektowanie programów kształcenia poprzez udział w pracach komisji ds. projektowania planów studiów i programów kształcenia ich realizacji i oceny rezultatów na kierunku turystyka i rekreacja. Notuje się minimalny udział przedstawicieli studentów w działaniach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz bardzo małą wiedzę na temat jego funkcjonowania. Udział przedstawicieli studentów w przyznawaniu pomocy materialnej jest minimalny. Pomimo wskazanych sytuacji przedstawiciele studentów cenią sobie bezpośredni kontakt z władzami Uczelni i w większości przypadków uważają go za wystarczający, co wynika z małej wiedzy na temat swoich ustawowych uprawnień i przede wszystkim obowiązków. Uczelnia spełnia wymagania Ustawy z art. 61 ust. 3 co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów i doktorantów w Senacie ocenianej Uczelni. Studenci uczestniczą w posiedzeniach Senatu. Samorząd studencki działający w Uczelni jest aktywny w granicach swoich możliwości, prowadzi działalność informacyjną, kulturalną i społeczną jednak boryka się z brakiem chętnych osób do działania.

5.4

Jednostka wspiera w stopniu podstawowym studentów z niepełnosprawnościami, którzy studiuje na ocenianym kierunku pod warunkiem zadeklarowania chęci otrzymania takiej pomocy. Studenci z niepełnosprawnościami mogą korzystać z pomocy specjalnie wyznaczonego pracownika Uczelni, którego zadaniem jest udzielanie wsparcia oraz pomoc w indywidualnych problemach studentów. W Uczelni przewidziano stworzenie regulacji umożliwiających dostosowanie trybu nauki i zaliczania egzaminów do niepełnosprawności studentów poprzez wprowadzenie instytucji indywidualnego toku studiów. Uczelnia nie wskazała szczegółowych stosowanych metod wsparcia osób z niepełnosprawnościami informując jedynie o otwartości na wsparcie i reagowaniu w razie potrzeby w miarę możliwości na wszystkie potrzeby studentów. Zdaniem studentów budynki Uczelni nie są dostosowane w odpowiednim stopniu do potrzeb osób niepełnosprawnych w szczególności z wadami narządów ruchu. Uczelnia monitoruje i podejmuje w podstawowym zakresie działania zmierzające do dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, które obecnie studiuje na ocenianym kierunku i Uczelni. W razie potrzeby dokonuje się zakupów odpowiedniego sprzętu na potrzeby konkretnych osób. W Uczelni nie podejmuje się systemowych działań zmierzających do wyprzedzenia obecnych potrzeb w celu stworzenia otwartej możliwości korzystania z jej oferty osób z różnymi typami niepełnosprawności. Studenci niepełnosprawni mogą otrzymać stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, co ma miejsce

5.5

Studenci pozytywnie oceniają prace jednostek administracji obsługujących tok studiów i innych mających styczność ze studentami. Godziny pracy jednostek administracyjnych są w opinii studentów dostosowane do ich potrzeb. Studenci wysoko oceniają kompetencje pracowników, rzetelności i prostudencki charakter ich pracy. Studenci mają dostęp do aktualnych informacji

związanych z organizacją i procedurami toku studiów, informacji o programach kształcenia oraz zakładanych efektach kształcenia. Większość informacji i aktualności publikowanych jest na stronie internetowej Uczelni lub Wirtualnym Dziekanacie. Jednocześnie studenci oceniają stronę internetową Uczelni jako nieczytelną, ciężką w nawigacji i odnajdywaniu informacji sugerując jej unowocześnienie.

3. Uzasadnienie

Na ocenianym kierunku zapewnia się studentom wsparcie i opiekę naukową, dydaktyczną i materialną nastawioną na osiągnięcie efektów kształcenia i rozwój studentów. Niewystarczające okazuje się wsparcie rozwoju naukowego i umiejętności badawczych studentów, niska i epizodyczna działalność naukowa, niewystarczająca popularyzacja tej działalności wśród studentów. Zastrzeżenia zespołu budzi brak systemowych rozwiązań rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych.

Na ocenianym kierunku nie stwarza się realnych możliwości i warunków udziału studentów w programach mobilności, nie podejmuje aktywnych działań umożliwiających studentom kontakt z międzynarodowym środowiskiem akademickim. Nie rozeznaje potrzeb studentów w zakresie umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Jednostka posiada program kształcenia niesprzyjający internacjonalizacji związanych z nim procesów.

Jednostka częściowo wspiera kontakt studentów z otoczeniem akademickim, społecznym i kulturalnym nie stwarzając w tym zakresie wielu możliwości. Niewystarczające są działania Uczelni zmierzające do stworzenia kontaktu studentów z kadrą naukową innych Uczelni. Uczelnia stwarza możliwości do samorozwoju studentów oraz wspiera ich we wchodzeniu na rynek pracy, jednocześnie nie dając okazji do zorganizowanego kontaktu z przyszłymi pracodawcami. Jednostka prawidłowo wspiera działania samorządu studenckiego. Uczelnia nie włącza w sposób prawidłowy i realny studentów we współzarządzanie Uczelnią.

Jednostka zapewnia osobom z niepełnosprawnościami podstawowe, dostosowane do możliwości wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne. Brakuje w Uczelni systemowego podejścia do potrzeb osób niepełnosprawnych. Infrastruktura lokalowa Uczelni wymaga dostosowania do współczesnych standardów związanych z niwelowaniem barier dla osób niepełnosprawnych.

Zapewniono prawidłowo funkcjonującą i pozytywnie ocenianą obsługę administracyjną oraz szeroki dostęp do najważniejszych informacji związanych z tokiem studiów.

4. Zalecenia

Zaleca się zwiększenie starań władz Uczelni i poszczególnych nauczycieli akademickich w promowaniu aktywności naukowej studentów. Przeprowadzenie akcji promującej aktywność naukową oraz związane z nią korzyści. Zachęcenie studentów do tworzenia nowych kół naukowych oraz przyznanie im opiekunów naukowych. Zwiększenie znaczenia działalności stricte naukowej w ramach istniejącego koła naukowego. W miarę możliwości aktywne włączenie studentów w badania naukowe prowadzone przez kadrę

Wdrożenie niezbędnych zasad postępowania ze skargami studentów i sytuacjami konfliktowymi, które kompleksowo traktować będą wskazane zagadnienie, w tym uwzględnić procedury na wypadek pojawienia się sytuacji skrajnych i przeciwdziałać będą możliwości rozwijania się sytuacji patologicznych, zabezpieczając jednocześnie strony takich postępowań. W procesie wdrażania procedur należy skorzystać ze zwyczajów i dobrych praktyk instytutowych, jako podbudowy rozwiązania systemowego, do którego należy dążyć.

Zaleca się poinformowanie studentów o możliwościach korzystania z regulaminowych możliwości indywidualizacji procesu kształcenia.

Zaleca się przyjęcie szczegółowych zasad weryfikacji poprawności przebiegu praktyk studenckich w tym narzędzi weryfikacji założonych efektów kształcenia.

Zaleca się przystąpienie do programów mobilności studentów w szczególności ERASMUS+ oraz przeprowadzenie szerokiej akcji promocyjnej programu w tym udostępnienie na stałe informacji o możliwościach i zaletach mobilności międzynarodowej

Zaleca się włączenie się jednostki w istniejące wymiany krajowe oraz przeprowadzenie szerokiej akcji promocyjnej programu w tym udostępnienie na stałe informacji o możliwościach i zaletach mobilności krajowej

Zaleca się znaczące zintensyfikowanie współpracy studentów z nauczycielami akademickimi i studentami z innych uczelni polskich i zagranicznych, umożliwienie kontaktów studentów z przedstawicielami rynku pracy w tym poprzez cykliczne spotkania. Informowanie studentów o podejmowanych inicjatywach dotyczących współpracy Uczelni z rynkiem pracy.

Zaleca się realne włączenie przedstawicieli studentów we współzarządzanie kierunkiem w tym poprzez włączenie w prace ciał zajmujących się doskonaleniem jakości kształcenia oraz praca nad programami kształcenia i efektami kształcenia.

Zaleca się zwiększenie możliwości udziału przedstawicieli studentów w szkoleniach związanych z wiedzą na temat sektora szkolnictwa wyższego prowadzonych przez ogólnopolskie organizacje studenckie i inne samorządy studenckie w kraju.

Zaleca się analizę stanu infrastruktury Uczelni pod kątem potrzeb osób niepełnosprawnych (również tych nieujawnionych) i dostosowanie jej w miarę możliwości do współczesnych standardów związanych z niwelowaniem barier dla takich osób.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena kryterium 6 – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

6.1

W Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie funkcjonuje wewnętrzny system zapewniania jakości. Pierwsze działania w tym zakresie miały miejsce w roku 2009, natomiast w roku 2014 zmodyfikowano cele, podmioty i zadania wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Wszystkie obszary oraz wynikające z systemu harmonogramy realizacji działań, ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za ich wdrożenie są w Uczelni dokumentowane. Analiza treści

Uchwały Senatu z roku 2014 oraz Zarządzenia Rektora z 2013 r. pozwala na stwierdzenie, że przyjęty na ich podstawie WSZJ zawiera podstawowe elementy wymagane dla tego typu instrumentów doskonalenia jakości kształcenia. Określono w tych dokumentach strukturę Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości oraz zadania dotyczące zapewnienia jakości kształcenia. Rozwiązania te dotyczą zarówno całej Uczelni, jak i jej poszczególnych Instytutów. Nadzór nad wdrożeniem i funkcjonowaniem Systemu sprawuje Rektor, na poziomie Instytutu – Dyrektor. Nie określono natomiast procedur umożliwiających badanie poszczególnych obszarów tego systemu.

Wg informacji uzyskanych w czasie wizytacji Uczelniana Komisja do spraw Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości jest aktualnie w trakcie opracowywania takich procedur, poprzez które aktualnie realizowane są w Uczelni przyjęte zadania Systemu.

Dla realizacji zadań wynikających z Systemu zostały powołane Uczelniana Komisja do spraw Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości (UKWSZJ) oraz Instytutowa Komisja ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości (IKWSZJ). Zadania w zakresie m. in. analizowania i opiniowania treści programowych przedmiotów i praktyk pod względem ich zgodności z założonymi efektami kształcenia, monitorowania jakości prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego, badania karier zawodowych absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do podjęcia aktywności zawodowej, wskazywania nauczycielom akademickim metod doskonalenia procesu kształcenia wykonuje Kolegium ds. Opiniowania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Weryfikacji Jego Efektów, zaś w zakresie monitorowania dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy, w tym ankietowania absolwentów, przeprowadzania analizy opinii pracodawców – Biuro Karier, natomiast oceny nauczycieli akademickich - Komisja ds. Oceniania Nauczycieli Akademickich.

Treść Uchwały Senatu określa podstawowe zasady funkcjonowania WSZJ w Uczelni i w jej podstawowych jednostkach organizacyjnych. Przywołane w Uchwale obszary jakości stanowią uszczegółowione narzędzie kształtowania kultury jakości w całej Szkole i jej jednostkach. Opracowano 9 obszarów dla kluczowych zadań. Są to następujące obszary: zasady rekrutacji i kształcenia studentów; proces tworzenia, opiniowania i zatwierdzania programów kształcenia, obejmujących efekty kształcenia i programy studiów; ocenę i weryfikację programów kształcenia; warunki socjalno-bytowe studentów; mobilność studentów i pracowników; jakość obsługi administracyjnej studentów; doskonalenie organizacji procesu dydaktycznego, w tym dbałość o wysoką jakość pracy nauczycieli akademickich; monitorowanie dokumentów i stosowanych kryteriów, przepisów oraz procedur dotyczących procesu kształcenia i rekrutacji oraz spraw socjalnych oraz gromadzenie, monitorowanie i publikowanie informacji z zakresu doskonalenia jakości kształcenia.

Aktualnie opracowywane regulacje dotyczą procedur, za pomocą których realizowane są w Uczelni zadania systemu, tj. *rekrutacji na studia, weryfikacji efektów kształcenia, zatwierdzania i wprowadzania zmian w programach kształcenia, oceny zajęć dydaktycznych prowadzonej na podstawie wyników hospitacji zajęć oraz opinii studentów formułowanych w ramach systemu ankietowania, oceny systemu ECST, organizacji i planowania zajęć, oceny systemu hospitacji zajęć, oceny procesu dyplomowania, planowania, realizacji i oceniania praktyk studenckich, informowania studentów w zakresie obowiązujących w Uczelni zasad oceniania, badania opinii studentów dotyczące obsługi procesu kształcenia, oceny warunków realizacji procesu kształcenia, w tym bazy dydaktycznej, oceny poziomu i jakości zajęć dydaktycznych, oceny systemu stypendialnego, oceny działalności studenckich kół naukowych, monitorowania losów zawodowych absolwentów oraz badania opinii interesariuszy zewnętrznych (pracodawców)*. W procedurach tych określono: przedmiot i zakres procedury, terminologię i osoby uczestniczące w procedurze, mierniki ilościowe oraz mierniki jakościowe.

Dla sprawnego funkcjonowania WSZJ istotne znaczenie mają sporządzane przez Uczelnianą Komisję do spraw Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości oraz Instytutową Komisję ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości (IKWSZJ) semestralne raporty o realizacji najważniejszych obszarów obejmujących proces kształcenia, w szczególności wyniki oceny zajęć przez studentów oraz ocena osiągniętych efektów kształcenia każdego przedmiotu przez prowadzących zajęcia.

Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności tych jednostek jest spójny. Analiza i ocena całej dokumentacji związanej z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu kształcenia, w tym dokumentacji Instytutu, Senatu, informacji pozyskanych w toku spotkań z Uczelnianą Komisją do

spraw Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości, Instytutową Komisją ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości, oraz pracownikami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, prac przejściowych oraz prac dyplomowych potwierdza, że wyniki corocznej oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia są wykorzystywane do doskonalenia tych efektów.

Określone wyżej różne formy działań podporządkowanych doskonaleniu zakładanych efektów kształcenia, co wynika z oceny przedłożonej dokumentacji, charakteryzuje systematyczność. W realizacji przeglądów programów kształcenia i podejmowanych działań doskonalących uczestniczą, zgodnie z zakresem swojego działania, wymienione wcześniej jednostki tworzące strukturę zarządzania procesem dydaktycznym.

6.1.1.

Proces projektowania nowych efektów kształcenia związanych z tworzeniem nowych kierunków studiów, specjalności, ewentualnych zmian i modyfikacji już realizowanych specjalności, a także udział w tym procesie interesariuszy wewnętrznych jest objęty WSZJ. Programy kształcenia dla nowych kierunków i specjalności są opracowywane na poziomie Instytutów.

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni (zwłaszcza przedstawiciele pracodawców takich jak: Warszawska Izba Przedsiębiorców, Polski Klub Biznesu, Związek Pracodawców Małego Biznesu, Business Center Club) są włączeni w proces projektowania nowych efektów kształcenia, a także ewentualnych zmian. W procesie tym wykorzystuje się również oceny nauczycieli akademickich realizujących konkretny przedmiot, którzy mają możliwość oceny efektów kształcenia w obszarze wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, w tym sylabusów, stosowanych form realizacji i weryfikacji efektów kształcenia. Ponadto przewiduje się weryfikację efektów kształcenia na podstawie opinii sformułowanych przez absolwentów w procesie ankietyzacji online. Absolwenci (jako interesariusze zewnętrzni) mają możliwość dokonania oceny efektów kształcenia pod względem nabytej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz ich przydatności na rynku pracy, a zatem sformułowane opinie służą procesowi dokonywania ich zmian.

Jak wynika z rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Instytutu udział interesariuszy w procesie projektowania efektów kształcenia i ich zmian jest zapewniony. Potwierdzeniem powyższego jest włączenie interesariuszy do prac nad efektami kształcenia poprzez organy kolegialne Uczelni (Senat), uczestniczą w tworzeniu lub zmianach programu kształcenia, w tym kierunkowych efektów kształcenia, omówieniu sposobów ich realizacji i weryfikacji w ramach poszczególnych przedmiotów. Zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych (choć nieformalne – brak ich w składzie Komisji) w proces projektowania efektów kształcenia i ewentualnych ich zmian potwierdzono w czasie rozmów z Uczelnianą Komisją ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości. Ich opinie o programie kształcenia zostały wykorzystywane do modyfikacji tych programów np. w ofercie przedmiotów do wyboru, zmodyfikowano treści kształcenia w przedmiotach już realizowanych. Studenci – w ramach rozmów z władzami Uczelni - mają prawo przed rozpoczęciem cyklu zajęć odnieść się do proponowanych im treści i zaproponować zagadnienia, które ich zdaniem są przydatne w procesie kształcenia. Po zakończeniu zajęć z danego przedmiotu oceniają poziom tych zajęć oraz ich zawartość merytoryczną. W wyniku dokonywanych analiz, zaoferowano studentom między innymi dodatkowe zajęcia i programy szkoleniowe finansowane przez UE. Zmodyfikowano na wybranych przedmiotach metody kształcenia, i dzięki współpracy międzyinstytutowej i między innymi uczelniami (współpraca z UW z glottodydaktyką), wsparto studentów o konsultacje językowe oraz wprowadzono zajęcia z języka polskiego jako języka obcego.

Ocena efektów kształcenia oraz modułów/przedmiotów kształcenia prowadzi do ich zmian. Identyfikuje się udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy mają wpływ na kształtowanie efektów kształcenia. Efekty kształcenia są także projektowane z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy. Potwierdzono to w udostępnionej w czasie wizytacji dokumentacji, a także rozmów z władzami Uczelni oraz w dokumentacji z posiedzeń Senatu oraz Uczelnianej Komisji ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości.

6.1.2.

W ramach systemu zapewnienia jakości monitoruje się stopień osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, z praktykami zawodowymi i procesem dyplomowania łącznie. Sposób ich monitorowania został określony w Regulaminie

studiów. Podmiotem odpowiedzialnym za opracowywanie modułowych/przedmiotowych efektów kształcenia jest nauczyciel akademicki odpowiedzialny za prowadzony przedmiot/moduł. Źródła danych do oceny stopnia realizacji efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów i praktyk zawodowych zostały określone w sylabusach, zaś w przypadku procesu dyplomowania w Regulaminie studiów. Zgodnie z przyjętymi założeniami monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia realizowane jest po zakończeniu semestru przez nauczycieli akademickich, którzy ustnie przedkładają stosowne informacje o osiągnięciu przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia Instytutowej Komisji ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości. Zawierają one ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na wszystkich rodzajach zajęć. Raport tej Komisji, zawierający mocne i słabe strony oceny kierunku oraz postulowane zmiany jest przedkładany Uczelnianej Komisji ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości. Raporty Uczelnianej Komisji zawierające rekomendacje są przekazywane Rektorowi Uczelni. Ponadto monitorowaniu służy również ocena jakości zajęć dydaktycznych realizowana poprzez proces ankietyzacji studentów, której pytania dotyczą osiąganych przez nich efektów kształcenia, monitorowanie losów zawodowych absolwentów, którego celem jest uzyskanie informacji o przydatności osiągniętych przez nich efektów kształcenia na rynku pracy.

Monitorowaniu podlega również stopień osiągnięcia założonych efektów kształcenia określonych dla praktyk zawodowych, za realizację których odpowiada opiekun tych praktyk.

Monitorowaniu stopnia osiągnięcia efektów kształcenia w procesie dyplomowania służą ogólnouczelniane procedury wdrożone i opisane w Regulaminie studiów. Ich celem jest zapewnienie właściwej jakości prac dyplomowych, w tym zasad przygotowania i przyjęcia pracy dyplomowej/końcowej, kryteriów oceny tej pracy, jej wymagań formalnych oraz przebiegu egzaminu dyplomowego. Za ich realizację i ocenę odpowiada Komisja ds. Oceny Jakości Prac Dyplomowych na kierunku *Turystyka i rekreacja*. Ocenie podlega w każdym roku akademickim 6 losowo wybranych prac dyplomowych. Komisja przekazuje wnioski i rekomendacje Uczelnianej Komisji oraz promotorom. Komisja zwróciła uwagę na błędy językowe (szczególnie w odniesieniu do studentów z Ukrainy), a także brak podsumowań oraz rezultatów pracy własnej studenta. Każda praca powinna być sprawdzona przed egzaminem dyplomowym z wykorzystaniem programu antyplagiatowego.

Na podstawie sporządzanych protokołów Uczelniana Komisja formułuje wnioski i rekomendacje odnoszące się m. in. do efektów kształcenia i form ich realizacji.

Wśród przekładowych efektów działań związanych z monitorowaniem stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia można wymienić dbanie o jakość kształcenia, w tym w szczególności zwrócenie większej uwagi na jakość prowadzenia zajęć. Wynikiem tego działania zwiększono liczbę hospitacji oraz dokonano zmiany w sposobie omawiania ich wyników z pracownikiem. Efekty hospitacji omawiane są aktualnie w Instytucje, a wyniku wyciągniętych wniosków podejmuje się decyzje personalne. Aby zachować neutralność ocen w Instytucie Nauk Społecznych wprowadzono zasadę, że osoba odpowiedzialna za kierunek nie występuje w roli recenzującej prace dyplomowe swoich podwładnych. Ma to umożliwić obiektywizm w ocenie jakości prac dyplomowych. Dokonano również zmiany w sposobie oceny praktyk studenckich. Opiekun ma obowiązek omówić ze studentem efekty praktyk, a pracodawca informuje uczelnię obszernie o efektach praktyk na bieżąco, a także sporządza końcowy raport. Podczas spotkań zespołu z podmiotami zewnętrznymi analizuje się poziom wiedzy i kompetencji studentów. Udoskonalany jest także system informatyczny w wirtualnym dziekanacie tak aby studenci mogli też sami monitorować swoje postępy w nauce i pozyskiwać informacje na temat swojego statusu.

Zespół oceniający zapoznał się ze sprawozdaniami podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, informacjami o bieżącym poziomie osiągnięcia tych efektów, a także z zawartymi w tych sprawozdaniach rekomendacjami. Po zakończeniu roku akademickiego Wydziałowa Rada ds. Jakości Kształcenia dokonuje – w postaci sprawozdania - kompleksowej oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia dla wszystkich form i trybów studiów, w danym roku akademickim. Ocenę stopnia osiągnięcia efektów kształcenia za rok 2014/2015 przedstawiono w czasie wizytacji. Sprawozdania zawierają również plan działań Rady na kolejny rok akademicki. Rada Wydziału na początku każdego roku akademickiego poświęca jedno ze swoich posiedzeń na ocenę osiągniętych na Wydziale efektów kształcenia oraz funkcjonowania systemu.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia jest realizowane przez wszystkie

podmioty zajmujące się oceną i doskonaleniem efektów kształcenia wskazane w uczelnianym systemie zapewnienia jakości. Monitorowanie, ocena i analiza zakładanych efektów kształcenia oraz programów są prowadzone semestralnie w ciągu roku akademickiego (systematycznie), a ich efektem jest m. in. doskonalenie programów kształcenia.

6.1.3.

Proces weryfikacji osiągania przez studentów efektów kształcenia jest prowadzony na wszystkich kierunkach kształcenia, poziomach i profilach studiów i dotyczy wszystkich efektów kształcenia w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, zgodnie z procedurą określoną w zarządzeniu Rektora, przez Kolegium ds Opiniowania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Weryfikacji Jego Efektów. Ocenie podlegają przyjęte formy oraz metody realizacji i weryfikacji efektów kształcenia. Określone w sylabusach formy i metody weryfikacji efektów kształcenia są zależne od specyfiki danego przedmiotu i efektu. Weryfikacja stopnia osiągania efektów kształcenia odbywa się przez przegląd dokumentacji dydaktycznej, w tym prac dyplomowych i wyników egzaminu, a także wyników ankiet przeprowadzonych wśród studentów. Obejmuje swoim zakresem takie działania jak: przestrzeganie regulaminu studiów, regulaminu zasad dyplomowania, egzaminu dyplomowego, monitorowanie prawidłowości oceniania studentów, między innymi poprzez analizę rozkładu ocen z poszczególnych przedmiotów realizowanych na kierunku, monitorowanie stopnia osiągnięcia przez studenta efektów kształcenia. Sposób weryfikacji efektów kształcenia na obecnym etapie jest monitorowany przez Kolegium ds Opiniowania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Weryfikacji Jego Efektów, Instytutową Komisję ds. Wewnętrznego Systemu Jakości, natomiast opracowaniem wyników zajmuje się Uczelniana Komisja ds. Wewnętrznego Systemu Jakości.

Prace dyplomowe realizowane na kierunku nie są sprawdzane przez system antyplagiacyjny. Aktualnie w przypadku dotychczasowych procedur w zakresie postępowania antyplagiacyjnego, student składając pracę dyplomową potwierdza jej oryginalność. Prace dyplomowe są weryfikowane przez Komisję ds. Oceny Jakości Prac Dyplomowych kierunku. Tematy prac dyplomowych są zatwierdzane przez Radę Instytutu. W ramach systemu uwzględniono również zasady archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych.

Osobą odpowiedzialną merytorycznie za przygotowanie zawodowe studenta jest opiekun praktyk, który organizuje i nadzoruje przebieg praktyk. Zasady weryfikacji tych praktyk określono w Regulaminie praktyk oraz sylabusie.

Podmioty zaangażowane w realizację procesu, o którym mowa to: Kolegium ds Opiniowania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Weryfikacji Jego Efektów, Komisja ds. Oceny Jakości Prac Dyplomowych kierunku, Instytutowa Komisja ds. Wewnętrznego Systemu Jakości, oraz Uczelniana Komisja ds. Wewnętrznego Systemu Jakości. Na podstawie wniosków wynikających z w/w działań, w tym protokołów ze spotkań oraz raportów tych podmiotów sporządzane są rekomendacje do Władz Uczelni odnoszące się do funkcjonowania systemu weryfikacji efektów kształcenia,

Jako przykład weryfikacji można wskazać wprowadzenie od roku 2015 systemu antyplagiacyjnego (jednak prace te jeszcze nie są sprawdzane). Trwają prace nad udoskonaleniem arkusza recenzji pracy dyplomowej. Zobowiązano prowadzących zajęcia do baczniejszego przyglądania się pracom pisemnym, zaś prace egzaminacyjne i cząstkowe z danego przedmiotu są archiwizowane i poddawane analizie pod kątem zawartości merytorycznej i sposobu oceniania.

Proces weryfikacji osiągania efektów kształcenia jest prowadzony na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych metodami zapewniającymi weryfikację stopnia osiągania, efektów kształcenia. Zaleca się niezwłoczne wprowadzenie systemu antyplagiacyjnego.

6.1.4.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów nie są objęte WSZJ. Natomiast zasady, warunki i tryb potwierdzania tych efektów Uczelnia określiła w Uchwale Senatu nr 11/2015 z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie regulaminu potwierdzania efektów uczenia.

W wizytowanym Instytucie dotychczas nie potwierdzano efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

6.1.5.

Monitorowanie losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy i osiągniętych przez nich efektów kształcenia zostało w ujęte w WSZJ. Uczelnia właściwie odnosi się do problematyki monitorowania losów zawodowych absolwentów, nie tylko z uwagi na przepisy prawa, ale ich uzasadnienie dla działalności pro Jakościowej. Wyniki badania losów zawodowych służą do modyfikacji programów kształcenia pod kątem ich przydatności na rynku pracy.

Jak poinformowano Zespół oceniający w czasie wizytacji monitoring losów zawodowych absolwentów jest prowadzony od 2014 przez Biuro Karier. Badaniem objęci są absolwenci po 6 miesiącach, 3 i 5 latach od ukończenia studiów pierwszego lub drugiego stopnia, którzy wyrazili zgodę na uczestnictwo w badaniach losów absolwentów oraz na gromadzenie, wykorzystywanie i przetwarzanie danych osobowych przez Uczelnię w celach badawczych. Celem tych badań jest rozpoznanie sytuacji zawodowej absolwentów, w tym jej gospodarczych uwarunkowań oraz dostosowanie kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Badanie prowadzone jest w formie elektronicznej.

Opracowywany przez Biuro Karier po każdym rocznym cyklu kształcenia raport zawierający wyniki badań, wnioski i zalecenia, przekazywany jest Rektorowi i Uczelnianej Komisji ds. Wewnętrznego Systemu Jakości.

Ankieta daje możliwość ustalenia przydatności na rynku pracy osiągniętych efektów kształcenia, jak również wpływu wykształcenia nabytego w Uczelni na karierę zawodową, a także pozwala na wskazanie możliwości ewentualnego rozwoju oferty kształcenia. Stworzono zatem w Uczelni możliwość realizacji podstawowych celów, którym powinien służyć monitoring losów zawodowych absolwentów.

Jak poinformowano Zespół oceniający w wyniku analizy dokonanej na podstawie w/w badania wzbogacono sposoby monitorowania losów absolwentów. Ponadto Uczelnia stała się uczestnikiem „Projektu innowacyjnego czas na zmianę- eplatforma jako narzędzie pozwalające na dostosowanie wyższym uczelniom swojej oferty edukacyjnej do oczekiwań rynku pracy”. Zapewniono większy udział praktyków w zajęciach ze studentami. Wprowadzono przedmioty umożliwiające im lepsze znalezienie się na rynku pracy np. *negocjacje i mediacje*. Uwzględniając potrzeby zgłaszane przez absolwentów związane ze znajomością języków obcych, zakupiono dla studentów szkolenia na zewnętrznej platformie e-learningowej. Podjęto decyzję o uruchomieniu konsultacji coacha, który pomaga studentom obrać ścieżkę zawodową. Uruchomiono również poradnię psychologiczną.

6.1.6.

WSZJ w ramach przyjętych rozwiązań obejmuje weryfikację kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia. Działania w tym zakresie są realizowane poprzez wprowadzoną Zarządzeniem Rektora - *procedurę okresowej oceny nauczycieli akademickich, zasad funkcjonowania hospitacji zajęć oraz przeprowadzania studenckiej ankiety oceny nauczycieli akademickich*. Powyższe potwierdzono w czasie rozmów z Uczelnianą Komisją ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości oraz spotkań z kadrą i studentami. Prowadzona ocena przyczynia się do monitorowania i podniesienia poziomu jakości kształcenia, do analizowania i oceniania procesu kształcenia, do podejmowania działań eliminujących wszelkie zjawiska patologiczne związane z procesem kształcenia. Wyniki ankiety, która jest integralnym i istotnym elementem Wewnętrznego Systemu Jakości, przekazywane są do przewodniczącego Uczelnianej Komisji ds. Wewnętrznego Systemu Jakości.

W celu zapewnienia właściwej polityki kadrowej nauczyciele akademicy podlegają okresowej ocenie w zakresie zgodności ich kwalifikacji z prowadzonym kierunkiem studiów, pod kątem adekwatności do zakładanych efektów kształcenia, ocenę aktywności naukowej, ocenę podnoszenia przez nich kwalifikacji. Oceny dokonuje Rektor, a jej podstawę stanowią raporty oceny przygotowywane przez Komisję ds. Oceniania Nauczycieli akademickich oraz opinie studentów sporządzane na podstawie ankiet i stanowisk organizacji studenckich.

W ramach wsparcia kadry dydaktycznej w realizacji procesu kształcenia system przewiduje możliwość organizowania szkoleń uczelnianych dla nauczycieli w zakresie doskonalenia metod i technik dydaktycznych, możliwość publikowania przez nauczycieli w wydawnictwie uczelnianym, oraz finansowanie ich udziału w konferencjach naukowych. Władze Wydziału przeprowadzają rozmowy, w czasie których informuje się o wynikach ocen, a także podjęciu działań naprawczych lub doskonalących (w przypadkach osób, co do których były sformułowane uwagi). Z nauczycielami nie

rokującymi doskonalenia warsztatu dydaktycznego i naukowego nie przedłuża się umowy o pracę.

Analiza wyników oceny okresowej, w tym protokołów z ewaluacji i hospitacji zajęć wykazała, iż zalecenia w zakresie doskonalenia realizacji procesu dydaktycznego, są formułowane, a zróżnicowanie ocen świadczy o tym, że proces ten jest rzetelny.

Procedura dotycząca hospitacji zajęć dydaktycznych, obejmuje kompleksową ocenę wizytowanych zajęć (regularność, punktualność, przydatność materiałów dydaktycznych, stosowane metody nauczania, przygotowanie do zajęć) oraz możliwość sformułowania zaleceń służących dalszej poprawie. Proces ten można uznać za służący zapewnieniu i doskonaleniu jakości, bowiem hospitacje te odbywają się regularnie. Ankiety zawierają różnorodne oceny i wskazówki stanowiące podstawę przez osobę hospitującą słabych elementów procesu dydaktycznego, mogące służyć poprawie jakości pracy prowadzącego zajęcia. Powyższe potwierdziło spotkanie z kadrami prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów

Przegląd tych działań i stosowanych w ich ramach metod dowodzi, że przedmiotem tej analizy i oceny jest cała sfera aktywności dydaktycznej pracowników. Pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi nie są oceniani.

6.1.7.

Wnioski z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej skutkują podjęciem działań doskonalących proces kształcenia.

Analiza uzyskiwanych ocen pracowniczych jest podstawą do podejmowania decyzji o przedłużaniu zatrudnienia pracownikom (nauczyciele akademicki, których negatywna ocena dokonana przez studentów została potwierdzona zostali zwolnieni). Oceny wystawiane przez studentów podlegają analizie przez Rektora, który ma obowiązek reagowania, w przypadku ocen skrajnie niskich i przeprowadzanie rozmów z ocenianymi osobami. Na podstawie analizy ankiet studenckich i wyrażonych w nich opinii, zatrudniono w Uczelni przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, jako kadrami wspierającą proces kształcenia.

W czasie wizytacji poinformowano, iż na podstawie wyników oceny okresowej prowadzi się w Uczelni politykę kadrową, a także kontrolę w zakresie regularności i punktualności odbywanych zajęć. Procedura ankietyzacji wpływa na ocenę okresową nauczycieli akademickich w zakresie ich działalności dydaktycznej, co potwierdza analiza wybranych arkuszy oceny okresowej pracownika. Wyniki tej oceny są przekazywane do Samorządu Studentów. Dzięki temu mają świadomość wykorzystania wyników tej oceny w kształtowaniu polityki kadrowej, związanej nie tylko z negatywnymi wynikami (rozwiązanie stosunku pracy), ale i pozytywnym ich wykorzystaniem (np. nagrody).

Dokumentacja zawierająca ocenę kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów stanowi podstawę prowadzonej przez Władze Uczelni polityki doskonalenia jakości realizacji procesu kształcenia przez kadrami akademicką oraz kreowanej polityki kadrowej Uczelni. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich, w tym zawartej w ankietach studenckich prowadzą, co stwierdzono analizując przedłożone przez Uczelnię dokumenty, do zmian np. w obsadzie zajęć dydaktycznych (np. odsunięcie od prowadzenia zajęć, zwolnienia), organizowaniem szkoleń z zakresu doskonalenia metod i technik dydaktycznych.

6.1.8.

Ocena zasobów materialnych jest jednym z elementów WSZJ, jednak brak jest narzędzia służącego do ich oceny. Obecnie mechanizmy te opierają się na bieżącej kontakcie nauczycieli akademickich i studentów z ich bezpośrednimi przełożonymi i władzami instytutu.. Pomimo braku narzędzia w ramach systemu podejmowane są działania służące pozyskiwaniu stosownych informacji, o których zapewniała podczas spotkania Uczelniana Komisja ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości. W czasie wizytacji ustalono, iż w proces zapewnienia właściwej jakości kształcenia włączani są prowadzący zajęcia dydaktyczne poprzez dbałość o odpowiednie zaplecze dydaktyczne niezbędne do prowadzenia tych zajęć, zwłaszcza przy doborze metod ich realizacji, w tym mający możliwość stosownego zapotrzebowania. Studenci mają także możliwość dokonania oceny bazy dydaktycznej poprzez ustnie formułowane wnioski w tym zakresie.

Jak poinformowano Zespół oceniający w czasie wizytacji, w wyniku działań podjętych w ostatnich latach w ramach podnoszenia standardu wyposażenia sal dydaktycznych powstała sala nr

206, w której zgromadzone są pomoce naukowe, ściana lustrzana i poduszki mają umożliwić studentom uczestniczenie w zajęciach praktycznych, warsztatowych na innych niż dotychczas warunkach. Zmiany te zostały pozytywnie przyjęte przez studentów.

Nadzór nad posiadanymi zasobami materialnymi pełni Kanclerz oraz Prorektor ds. Organizacyjnych, którzy na bieżąco dokonują niezbędnych inwestycji w zakresie wskazanym powyżej.

Wskazane byłoby włączenie w realizowany dotąd zestaw działań zamierzających do zapewnienia właściwej jakości procesu kształcenia na ocenianym kierunku, procedury oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej, oraz objęcie tą procedurą wszystkich interesariuszy wewnętrznych uczestniczących w procesie realizacji procesu kształcenia, tj. nauczycieli akademickich, studentów, a także pracowników administracji.

6.1.9.

Sposób gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia został ujęty w WSZJ oraz opisany w Regulamin Instytutu.

Wg informacji uzyskanych w czasie wizytacji Dziekanat Uczelni gromadzi dokumentację dotyczącą zapewnienia jakości kształcenia w formie dokumentacji zbiorowej oraz indywidualnej poszczególnych studentów. Obowiązują tradycyjne oraz elektroniczne sposoby prowadzenia dokumentacji, w tym przebiegu praktyk zawodowych. Dokumentacja ta jest odpowiednio opisana i uporządkowana. W ramach dokonujących się zmian archiwizuje się prace studentów, zarówno egzaminacyjne jak i cząstkowe, wprowadzono formularz egzaminu ustnego, udostępniono studentom elektroniczne ankiety, a także dostęp do dokumentów takich jak: sylabusy przedmiotu czy efekty kierunkowe. Gromadzone informacje służą analizom i raportowaniu oraz sprawozdawczości takich gremiów jak Uczelniana Komisja ds. Jakości oraz Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia.

W czasie wizytacji przedłożono dokumenty potwierdzające, iż tylko niektóre obszary badane przez system zapewnienia jakości kształcenia opisane w kryteriach 6.1.1. – 6.1.7 są przedmiotem obrad organów je realizujących. Są to: protokoły Senatu i RI, sprawozdania Uczelnianej Komisji ds. Jakości oraz sprawozdania Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia.

Przyjęte zasady gromadzenia i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia nie budzą zastrzeżeń, zasadna jest jednak potrzeba wypracowania narzędzia umożliwiającego dokonywanie oceny działalności systemu w tym zakresie. Ponadto ważnym elementem gromadzenia i upowszechniania informacji mogłaby stanowić strona internetowa, na której zamieszczane byłyby wyniki badania przez WSZJ niektórych obszarów opisanych w poszczególnych kryteriach systemu, w tym monitorowaniem jakości kształcenia.

6.1.10.

Uczelnia zapewnia niezbędny dostęp do informacji o programie kształcenia, efektach kształcenia oraz o organizacji i procedurach toku studiów. Kierunkowe efekty kształcenia oraz wewnętrzne regulaminy Uczelni znajdują się na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach ogłoszeń przed Dziekanatem. Wdrożony w Uczelni WSZJ nie przewiduje procedur mających na celu dokonywanie oceny dostępu do informacji o programie i wynikach kształcenia.

W czasie wizytacji poinformowano, iż w zakresie polityki informowania studentów nt. efektów kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznego elementów, Uczelnia realizuje powszechnie obowiązujące standardy w tym zakresie. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia oraz informacje o sposobach ich oceny i weryfikacji znajdują się w sylabusach, które są przekazywane studentom podczas pierwszych zajęć. Plany studiów są dostępne na stronie internetowej, która zawiera również podstawowe informacje ogólnouczelniane dotyczące zasad rekrutacji, organizacji roku akademickiego. Dodatkowe informacje można uzyskać od pracowników Dziekanatu. Wyniki egzaminów i zaliczeń ustnych ogłaszane są bezpośrednio po ich zakończeniu, zaś prac pisemnych w sposób uzgodniony z egzaminatorem lub poprzez indywidualne konta internetowe.

Brak jest jednak powszechnego dostępu do WSZJK. Dostępność i aktualność tych informacji nie jest w pełni śledzona i weryfikowana przez system, który powinien weryfikować zapewnienie studentom dostępu do aktualnych informacji o programach kształcenia, zakładanych efektach kształcenia, procedurach toku studiów. Nie jest też weryfikowana aktualność i kompletność informacji

zamieszczanych stronie internetowej Uczelni niezbędnych dla studentów.

Jak poinformowano w czasie wizytacji Zespół oceniający w ramach unowocześnienia strony internetowej zostanie udostępniona dla studentów platforma MOODLE oraz inne zasoby, w celu zapewnienia im większego dostępu do informacji związanych z procesem kształcenia.

Oceniając powyższe należy uznać je za nie w pełni zapewniające wszystkim interesariuszom wewnętrznym dostęp do informacji o procesie kształcenia i jego wynikach w stopniu odpowiadającym ich potrzebom.

6.2.

Ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jak i jego wpływu na jakość kształcenia jest dokonywana systematycznie, a dotyczy takich obszarów jak:

- projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy,
- monitoringu stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia,
- weryfikowania osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,
- wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwenta,,
- wykorzystania oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów do prowadzonej polityki kadrowej,
- dbałości o zasoby materialne, w tym infrastrukturę dydaktyczną,
- gromadzenia i dokumentowania działań w zakresie zapewnienia jakości kształcenia,
- dostępności informacji o programie i procesie kształcenia na stronach internetowych uczelni.

Wnioski z tej analizy pozwoliły na podjęcie prac nad procedurami regulującymi funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, doskonalenia narzędzi oceny jak np. formularza recenzji prac dyplomowych, rozwijania obszarów oceny wpływających na jakość kształcenia jak np. współpracy z pracodawcami, polityki kadrowej .

3. Uzasadnienie oceny

Podsumowując można stwierdzić, iż wewnętrzne akty prawne obejmują prawie wszystkie obszary mające wpływ na jakość kształcenia. Są one spójne i zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami. Zakres oceny efektów kształcenia oraz modułów/przedmiotów kształcenia prowadzi do ich zmian. Identyfikuje się udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy mają wpływ na kształtowanie efektów kształcenia. Efekty kształcenia są także projektowane z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy. Monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia jest realizowane przez wszystkie podmioty zajmujące się oceną i doskonaleniem efektów kształcenia wskazane w uczelnianym systemie zapewnienia jakości. Monitorowanie, ocena i analiza zakładanych efektów kształcenia oraz programów jest prowadzone w ciągu roku akademickiego (semestralnie), a ich efektem jest doskonalenie programów kształcenia. Proces weryfikacji osiągnięcia przyjętych efektów kształcenia jest prowadzony na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich, którzy monitorują ten proces i analizują wyniki, a następnie formułują wnioski będące podstawą dokonywanych ewentualnych zmian. W zakresie wymogu dotyczącego sprawdzania prac dyplomowych przez system antyplagiatowy, należy stwierdzić, iż procedura taka będzie dopiero stosowana. Wyniki badania losów służą do modyfikacji programów kształcenia pod kątem ich przydatności na rynku pracy. Przegląd działań dotyczących weryfikacji kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia oraz prowadzona polityka kadrowa oraz stosowanych w ich ramach metod dowodzi, że przedmiotem dokonywanej analizy i oceny jest cała sfera aktywności dydaktycznej pracowników. Dokumentacja zawierająca ocenę kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów stanowi podstawę prowadzonej przez Władze Uczelni polityki doskonalenia jakości realizacji procesu kształcenia przez kadrę akademicką oraz kreowanej polityki kadrowej Uczelni. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich, w tym zawartej w ankietach studenckich prowadzą, co stwierdzono analizując przedłożone przez Uczelnię dokumenty, do zmian mających na celu doskonalenie procesu kształcenia.

W zakresie polityki informowania studentów nt. efektów kształcenia oraz innych istotnych dla procesu dydaktycznego elementów, Uczelnia realizuje powszechnie obowiązujące standardy w tym zakresie.

4. Zalecenia

Zaleca się systematyczną ocenę skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i

pełne dostosowanie uczelnianych zasad systemu na poziomie instytutu.

- dostosowanie struktury zadaniowej do założeń określonych w uchwale Senatu z 2014 r. w sprawie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, w tym przede wszystkim prowadzenia systematycznej oceny skuteczności WSZJ i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku;
- w celu zwiększenia przydatności prowadzonych działań w zakresie weryfikacji stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia zaleca się dokonywanie analizy prac etapowych i dyplomowych w kontekście trafności ich doboru w odniesieniu do zakładanych efektów kształcenia.
- wdrożenie narzędzi pozwalających na efektywne monitorowanie opinii wszystkich interesariuszy wewnętrznych w obszarze infrastruktury, zasobów materialnych oraz środków wsparcia dla studentów.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Analiza SWOT zaprezentowana w Raporcie Samooceny wskazuje trafnie wszystkie elementy tej analizy. Do mocnych strony zaliczyć trzeba: kadra naukowo-dydaktyczna, udział interesariuszy zewnętrznych w opracowywaniu koncepcji i zaangażowanie w jego realizację. Słabe strony to: studenci nie korzystają z wymiany zagranicznej; ograniczone wykorzystanie metod kształcenia na odległość; małe zaangażowanie studentów w działalność naukową. Szansą dla kierunku jest rosnące zainteresowanie studiami w Polsce studentów z Ukrainy; dostępność programów finansowanych z funduszy unijnych adresowanych do uczelni, kontynuacja pozyskiwania praktyków do prowadzenia zajęć. Zagrożeniem jest negatywna tendencja demograficzna, to jest postępujący i coraz bardziej odczuwalny skutek niżu demograficznego, który powoduje mniejszą liczbę nowych studentów.

Dobre praktyki

Brak przykładów.